

Förhindrande av penningtvätt och finansiering av terrorism

Anvisning till rapporteringsskyldiga

ESAVI/17767/2021

Innehåll

1. Penningtvättslagens centrala skyldigheter för rapporteringskyldiga	6
2. Syfte och målgrupp	7
3. Definition av penningtvätt och finansiering av terrorism	9
4. Riskbedömning	10
5. Kundkontroll	12
5.1. Kundidentifiering och kontroll av kundens identitet	13
5.2. Identifiering av verkliga förmånstagare	15
5.3. Utredningsskyldighet och fortlöpande uppföljning	16
5.4. Förenklade åtgärder för kundkontroll	17
5.5. Skärpta åtgärder för kundkontroll	18
5.5.1. Identifiering på distans	18
5.5.2. Personer i politiskt utsatt ställning	19
5.5.3. Skärpta åtgärder för kundkontroll i fråga om högriskstater utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet	21
5.6. Uppgifter om kundkontroll och bevarande av uppgifterna	22
5.7. Kundkontroll för den rapporteringskyldigas räkning	24
6. Skyldighet att rapportera tvivelaktiga transaktioner	25
6.1. Rapporteringsskyldighet och ytterligare utredningar	25
6.2. Rapportens form och innehåll	25
6.3. Bevarande av uppgifter om tvivelaktiga transaktioner och tystnadsplikt	26
7. Rapporteringsskyldigas skyldigheter i samband med frysningsbeslut och finansiella sanktioner	27
8. Utbildning och anvisningar	28
9. Intern kontroll och rapportering av överträdelser av penningtvättslagen	29
9.1. Intern kontroll	29

9.2. Förfarande vid rapportering av misstänkta överträdelser hos en rapporteringsskyldig	29
9.3. Regionförvaltningsverkets system för rapportering av misstänkta överträdelser	30
10. Registret för övervakning av penningtvätt	31
11. Tillsyn och administrativa påföljder	33
12. Sektorspecifika bilagor till den allmänna anvisningen	35
12.1. Tillhandahållare av juridiska tjänster	35
12.2. Tillhandahållare av finansiella tjänster	36
12.3. Valutaväxlingsföretag	38
12.4. Tillhandahållare av företagskonsultationer och sidotjänster till investeringstjänster	39
12.5. Pantlåneinrättningar	40
12.6. Förmedlingsrörelser av fastigheter och hyreslokaler	41
12.7. Indrivningsbyråer	42
12.8. Företagstjänster	45
12.9. Bokförare	46
12.10. Varuhandlare	48
12.11. Konsthandlare	51
13. Ytterligare uppgifter	56

1. Penningtvättslagens centrala skyldigheter för rapporteringsskyldiga

1. Identifiera och bedöm riskerna för penningtvätt och finansiering av terrorism i den egna affärsverksamheten och gör en riskbedömning av dem.

2. Uppdatera riskbedömningen regelbundet.

3. Identifiera dina kunder och kontrollera deras identitet. Identifiera också kundens företrädare och kontrollera dennes identitet samt säkerställ företrädarens rätt att agera för kundens räkning.

4. Ta reda på dina företagskunders faktiska förmånstagare, dvs. företagets ägare, samt de som utövar bestämmanderätt i företaget.

5. Känn dina kunder och deras verksamhet. Följ upp verksamheten kontinuerligt för att upptäcka tvivelaktiga transaktioner.

6. Anmäl alla tvivelaktiga transaktioner till CKP:s central för utredning av penningtvätt. Gör en anmälan även om du har vägrat ingå en kundrelation eller ta emot en transaktion på grund av dess tvivelaktighet.

7. Utarbeta anvisningar och utbilda dina anställda att handla enligt skyldigheterna i penningtvättslagen.

8. Vid behov ska du anmäla dig till regionförvaltningsverkets register för övervakning penningtvätt.

9. Skapa en intern oberoende kanal som dina anställda kan använda för att anmäla brott mot lagen om penningtvätt.

2. Syfte och målgrupp

Den nuvarande lagen om förhindrande av penningtvätt och av finansiering av terrorism (444/2017, nedan penningtvättslagen) trädde i kraft 3.7.2017. Syftet med lagen är att förhindra penningtvätt och finansiering av terrorism, att främja avslöjande och utredning av sådan verksamhet samt effektivisera spårningen och återtagande av brottsvinningen.

I denna anvisning går vi igenom vilka krav penningtvättslagen ställer på rapporteringsskyldiga. Med rapporteringsskyldiga avses de aktörer som enligt 1 kap. 2 § i penningtvättslagen omfattas av lagens tillämpningsområde.

Syftet med anvisningen är att förtydliga skyldigheterna enligt penningtvättslagen. I slutet av anvisningen finns branschspecifika bilagor där man går igenom sektorspecifika preciseringar och begränsningar som gäller tillämpningsområdet. Dessutom har regionförvaltningsverket gett separata anvisningar om anmälan om tvivelaktiga affärstransaktioner samt om utarbetningen av riskbedömning.

Rapporteringsskyldiga måste också göra upp egna anvisningar för hur lagen ska följas i den egna verksamheten.

Regionförvaltningsverket övervakar följande rapporteringsskyldiga:

- aktörer som affärs- eller yrkesmässigt tillhandahåller juridiska tjänster (med undantag för advokater) till den del det är fråga om vissa finansiella transaktioner eller transaktioner avseende fast egendom,
- företag som tillhandahåller finansiella tjänster och som inte övervakas av Finansinspektionen,
- näringsidkare som omfattas av tillämpningsområdet för lagen om registrering av vissa kreditgivare och kreditförmedlare när näringsidkaren förmedlar person-till-person-lån,
- tillhandahållare av företagskonsultationer och sidotjänster till investeringstjänster,
- pantlåneinrättningar avsedda i lagen om pantlåneinrättningar,
- fastighetsförmedlingsrörelser och rörelser för förmedling av hyreslägenheter och hyreslokaler enligt lagen om fastighetsförmedlingsrörelser och rörelser för förmedling av hyreslägenheter och hyreslokaler,
- aktörer som bedriver indrivningsverksamhet enligt lagen om registrering av aktörer som bedriver indrivningsverksamhet,
- tillhandahållare av företagstjänster,
- de som affärs- eller yrkesmässigt huvudsakligen direkt eller indirekt tillhandahåller skatterådgivningstjänster eller stöd i skattefrågor,

- de som affärs- eller yrkesmässigt utför bokföringsuppgifter enligt uppdrag,
- de som affärs- eller yrkesmässigt säljer eller förmedlar varor, till den del de kontant betalar eller får en betalning eller flera med varandra sammanhängande betalningar som sammanlagt uppgår till minst 10 000 euro,
- de som affärs- eller yrkesmässigt säljer eller förmedlar konstverk, till den del de betalar eller får en betalning eller flera med varandra sammanhängande betalningar som sammanlagt uppgår till minst 10 000 euro,

Penningtvättslagen tillämpas inte på ekonomisk verksamhet som bedrivs tillfälligt eller i mycket begränsad omfattning, när alla följande kriterier är uppfyllda:

- verksamheten är obetydlig och de enskilda arvoden som betalats för den överstiger inte 1 000 euro,
- verksamheten utgör inte en persons huvudsakliga affärsverksamhet utan består av sidotjänster som direkt har samband med den, när sidotjänsternas andel av omsättningen under räkenskapsperioden uppgår till högst fem procent,
- verksamheten bedrivs av en person som inte bedriver verksamhet som omfattas av tillämpningsområdet för penningtvättslagen som sin huvudsakliga affärsverksamhet, samt
- verksamheten avser den huvudsakliga affärsverksamhetens kunder och är inte allmänt tillgänglig för allmänheten.

Dessa villkor är mycket stränga och de fall som omfattas av avgränsningen är därför få. Endast verksamhetens obetydliga ekonomiska omfattning, ett lågt antal kunder eller det faktum att tjänsten tillhandahålls tillfälligt räcker inte för att avgränsa verksamheten utanför penningtvättslagens tillämpningsområde. Verksamheten som omfattas av penningtvättslagen ska dessutom vara en sidotjänst till någon annan affärsverksamhet för att den ska kunna anses omfattas av avgränsningen. Till exempel kan en aktör som tillhandahåller disponenttjänster som sin huvudsakliga affärsverksamhet också erbjuda bokföringstjänster som en småskalig sidotjänst, och den kan avgränsas utanför penningtvättslagen om alla ovan nämnda villkor uppfylls. Vanligtvis består dock en liten bokföringsbyrås eller firmaföretagares hela affärsverksamhet enbart av bokföringstjänster, varvid ovan nämnda villkor inte uppfylls. Då tillämpas penningtvättslagen jämte alla förpliktelser.

3. Definition av penningtvätt och finansiering av terrorism

Med penningtvätt avses åtgärder genom vilka man strävar efter att maskera eller dölja den förvärvade tillgångens ursprung. Penningtvätten föregås av ett så kallat förbrott som den egendom som ska tvättas kommer ifrån. Vid penningtvätt riktas misstankarna alltså mot tillgångarnas ursprung. Pengarna som ska tvättas kan härröra från vilket brott som helst. I Finland härstammar största delen av penningtvättspengarna från till exempel egendomsbrott, ekonomisk brottslighet, såsom bokföringsbrott eller bedrägerier, eller narkotikabrott. Föremålet för penningtvätten kan vara egendom som förvärvats genom brott, vinning av brott och egendom som kommit i stället för sådan egendom eller vinning.

Typiskt för penningtvätt är att egendomen ändrar form, vilket gör det svårare att upptäcka det olagliga ursprunget. När penningtvätten har lyckats ser egendomen ut att ha förvärvats lagligt. Man kan göra sig skyldig till penningtvätt om man tar emot, använder, omvandlar, överlåter, överför, förmedlar eller innehar egendom som förvärvats genom brott för att bereda sig själv eller någon annan vinning eller för att dölja eller maskera egendomens olagliga ursprung.

Penningtvätt är straffbart enligt 32 kap. 6-10 § i strafflagen (39/1889).

Med finansiering av terrorism avses verksamhet där medel ges eller samlas in för terroristbrott eller för finansiering av en enskild terrorist eller terroristgrupp. Vid finansiering av terrorism riktas misstankarna mot tillgångarnas användningsändamål, inte mot ursprunget. Tillgångar som används för att finansiera terrorism kan också härstamma från lagliga källor. Tillgångarna kan också bestå av flera små enskilda belopp. Man gör sig skyldig till finansiering av terrorism om man direkt eller indirekt tillhandahåller eller samlar in tillgångar för att finansiera, eller med vetskap om att de ska användas till att finansiera sådana terroristbrott, terroristgrupper eller terrorister som definieras i lagen.

Finansiering av terroristbrott är straffbart enligt 34 a kap. 5 § i strafflagen, finansiering av terrorism enligt paragraf 5 a och finansiering av terroristgrupp enligt paragraf 5 b.

4. Riskbedömning

Arbetet mot penningtvätt och finansiering av terrorism utgår från riskbedömningar. Med det avses att rapporteringsskyldiga identifierar, bedömer och förstår de risker för penningtvätt och finansiering av terrorism som de utsätts för i den egna verksamheten och att de dimensionerar bekämpningsåtgärderna som lagen förutsätter enligt riskerna.

Trots utmaningarna att upptäcka penningtvätt eller finansiering av terrorism kan de rapporteringsskyldiga på många sätt påverka sin risk för penningtvätt och finansiering av terrorism samt hur lockande såväl branschen som det enskilda bolaget är ur penningtvättens och terrorismfinansieringens perspektiv. Förutsättningarna för effektiv och ändamålsenlig bekämpning av penningtvätt och finansiering av terrorism utgår från att man analyserar och förstår riskerna. Grunden för en riskbaserad verksamhet är den skriftliga riskbedömningen som de rapporteringsskyldiga själv utarbetar och som styr den egna verksamheten.

Riskbedömningen ska vara en **aktuell beskrivning** av de rapporteringsskyldigas riskmiljö och riskfaktorer i sin egen verksamhet. Det är fråga om en fritt formulerad bedömning och dess form, längd eller utformningsmetod har inte fastställts i lag. Färdiga identiska riskbedömningsmodeller för de stora massorna uppfyller dock inte de krav som penningtvättslagen ställer på riskbedömningen, utan fungerar endast som grund för de rapporteringsskyldigas egen bedömning. Riskbedömningen ska alltid grunda sig på en noggrann bedömning av de rapporteringsskyldigas egen verksamhet, tjänster, kundrelationer och verksamhetsmiljö. För att riskbedömningen ska vara tillräckligt omfattande och täckande ska de rapporteringsskyldiga beakta verksamhetens karaktär, storlek och omfattning.

Utifrån sin riskbedömning kan de rapporteringsskyldiga planera proportionerliga verksamhetsprinciper, förfaringsätt och övervakning för att minska och effektivt hantera riskerna med penningtvätt och finansiering av terrorism samt allokera sina tillgängliga resurser på ett ändamålsenligt sätt. I riskbedömningen kan man till exempel bedöma vilka typer av affärstransaktioner som bör ägnas särskild uppmärksamhet, i hurdana kundrelationer det finns skäl att vidta skärpta åtgärder för kundkontroll eller i vilka kundrelationer risken för penningtvätt och finansiering av terrorism anses vara så liten att de rapporteringsskyldiga kan iaktta förenklade åtgärder för kundkontroll.

Verksamhetsprinciperna, förfarandena och kontrollerna ska följas upp och utvecklas samt godkännas av de rapporteringsskyldigas högsta ledning.

Riskbedömningen ska uppdateras regelbundet. Riskbedömningen ska uppdateras till exempel när det sker förändringar i de rapporteringsskyldigas verksamhet eller kundkrets. Riskbedömningen och de ändringar som görs i den ska lämnas till tillsynsmyndigheten på dennes begäran utan obefogat dröjsmål.

Regionförvaltningsverket har publicerat en anvisning för utarbetningen av riskbedömning för de rapporteringsskyldiga som regionförvaltningsverket övervakar. I anvisningen behandlas förutsättningarna för riskbedömning samt riskbaserad

verksamhet i detalj. En länk till riskbedömningsanvisningen finns på [regionförvaltningsverkets webbplats](#).

I listan nedan presenteras några exempel på riskfaktorer som är typiska för alla branscher:

- identifiering på distans och dess sårbarhet (till exempel elektroniska identifieringens kedjebildning),
- virtuella valutor,
- cyberbrottslighet,
- kundrelationer av engångsnatur,
- användning av kontanter,
- klara och komplicerade transaktioner och uppdragsförhållanden,
- kundmedelskonton.

5. Kundkontroll

Bestämmelser om kundkontroll finns i kapitel 3 i penningtvättslagen. Ett av penningtvättslagens centrala syften är att de rapporteringsskyldiga känner sina kunder och deras verksamhet i en sådan omfattning att de kan upptäcka transaktioner som avviker från det normala. De rapporteringsskyldiga får inte ha anonyma kunder eller konton. Med kund avses en fysisk person eller en juridisk person till vilken de rapporteringsskyldiga tillhandahåller tjänster eller som begär eller använder den rapporteringsskyldigas tjänster.

Helheten som gäller kundkontroll omfattar följande skyldigheter:

- skyldigheten att identifiera sina kunder och kontrollera deras identitet,
- skyldigheten att identifiera kundens företrädare och kontrollera dennes identitet,
- skyldigheten att identifiera kundens verkliga förmånstagare och vid behov kontrollera förmånstagarnas identitet,
- skyldigheten att bedöma om det i ett kundförhållande finns skäl att vidta skärpta åtgärder för kundkontroll, samt
- skyldigheten att inhämta uppgifter om kundens och dennes verkliga förmånstagares verksamhet, följa upp kundens verksamhet och utreda bakgrunden till avvikande transaktioner.

Åtgärderna för kundkontroll ska utgå från den riskbaserade bedömningen och iakttas så länge kundförhållandet består. Beroende på vilken bransch de rapporteringsskyldiga är verksamma inom varierar kundstrukturen, de tjänster och produkter de erbjuder samt de geografiska verksamhetsområdena. Syftet är att de rapporteringsskyldiga anpassar rutinerna för kundförhållandena och riskhanteringen utifrån de risker de har identifierat och utifrån särdragen hos kunderna och de tjänster kunderna använder.

I följande lista presenteras några exempel på riskfaktorer som är typiska för alla branscher:

- kunden vägrar styrka sin identitet,
- de uppgifter som kunden lämnar strider mot kunduppgifterna, kundprofilen eller kundbeteendet,
- kunden strävar efter att använda en felaktig eller förfalskad identifieringshandling (till exempel identitetsstöld),
- handlingarna och utredningarna som behövs för kundkontrollen är bristfälliga,
- det finns oklarheter i kundens verksamhet eller ägandestrukturer, eller strukturerna kan inte enkelt klarläggas,
- kundens kontaktuppgifter eller bolagets ledning byts ofta,

- den transaktion som förvärvas/säljs/ingås motsvarar inte kundens ekonomiska situation,
- kunden utför flera transaktioner/uppdrag på kort tid,
- kunden gör transaktioner som är ekonomiskt olönsamma eller på annat sätt orationella,
- kunden säljer/löser in en transaktion/ett föremål snabbt vidare, ofta med förlust,
- personer utan anknytning till kundförhållandet gör transaktioner för kunden,
- kundens företrädare byts ut utan att handlingar som berättigar till företrädande har lagts fram,
- kunden strävar efter krångliga ägande- eller uppdragsförhållanden,
- kunden eller kundens verksamhet har kontakt med stater och områden med olika geografiska risker,
- kunden, kundens närstående eller medarbetare är en person i politiskt utsatt ställning,

I samband med riskbedömningen av kundförhållandet avgör man exempelvis om det behövs förenklade eller skärpta åtgärder för kundkontroll.

På mer generell nivå kan det dessutom utgöra en risk om de rapporteringsskyldiga själv har för små eller feldimensionerade personalresurser eller om de rapporteringsskyldiga inte i tillräcklig grad har sett till att de anställda har fått utbildning i hur man ska iakttä penningtvättslagen och bestämmelserna som är utfärdade med stöd av den.

Även frysning av tillgångar och finansiella sanktioner är nära förknippat med åtgärder för kundkontroll trots att det inte är skyldigheter enligt penningtvättslagen. Frysningsbeslut och finansiella sanktioner behandlas närmare i kapitel 7.

En rapporteringsskyldig som inte kan vidta föreskrivna åtgärder för kundkontroll får inte etablera kundförhållanden, genomföra transaktioner eller upprätthålla affärsförhållanden.

5.1. Kundidentifiering och kontroll av kundens identitet

Bestämmelser om kundidentifiering och kontroll av kundens identitet finns i 3 kap. 2 § i penningtvättslagen. Här anges att rapporteringsskyldiga ska identifiera sina kunder och kontrollera deras identitet vid etablering av ett fast kundförhållande.

Med **kundidentifiering** avses en fritt formulerad utredning av en kunds identitet utifrån uppgifter som kunden tillhandahållit. Identifiering kan exempelvis bestå av att man frågar efter kundens namn.

Med **kontroll av kundens identiteten** avses att kontrollera en kunds identitet utifrån en handling från en tillförlitlig och oberoende källa.

Med ett **fast kundförhållande** avses ett förhållande av permanent karaktär eller ett förhållande som vid tidpunkten för kontakten antas bli permanent, eller en kund som har åtminstone ett avtal eller en förbindelse med den rapporteringsskyldiga. Ett sådant etablerande av ett kundförhållande kan innebära till exempel att ett konto öppnas, att ett kreditavtal ingås, att en fondandel tecknas eller att ett avtal om värdepappersförmedling eller uppdragsavtal ingås.

Godtagbar identitetshandling är ett av en finländsk myndighet utfärdat giltigt körkort, identitetskort, pass, fotoförsett FPA-kort, främlingspass eller resedokument för flykting. Om det inte finns någon handling utfärdad av en finländsk myndighet fungerar ett utländskt pass eller annat identitetsbevis som är godkänt som resedokument.

Om kunden är en juridisk person kan ett handelsregisterutdrag eller annat motsvarande utdrag ur ett offentligt register användas som identitetshandling. Man ska även identifiera den fysiska person som handlar för en juridisk persons räkning och kontrollera dennes identitet och rätt att företräda den juridiska personen.

Rapporteringskyldiga ska dessutom identifiera sina kunder och kontrollera deras identitet om kundförhållandet är tillfälligt och:

- 1) en enskild transaktion eller flera sammanhängande transaktioner sammanlagt uppgår till minst 10 000 euro,
- 2) en enskild transaktion eller flera sammanhängande transaktioner vid kontantförsäljning av varor sammanlagt uppgår till minst 10 000 euro,
- 3) det är fråga om en tvivelaktig transaktion eller om den rapporteringsskyldiga misstänker att medel som ingår i transaktionen används för finansiering av terrorism eller för straffbart försök till detta.

Kunden ska alltid identifieras och dennes identitet kontrolleras om de rapporteringsskyldiga misstänker att uppgifterna om en kund vars identitet tidigare har kontrollerats inte är tillförlitliga eller tillräckliga.

Om någon handlar för en kunds räkning (**företrädare**) ska rapporteringsskyldiga också identifiera företrädaren och kontrollera dennes identitet. De rapporteringsskyldiga ska också försäkra sig om att företrädaren har rätt att företräda kunden. Exempelvis en person som handlar för företagets räkning är företrädare för företaget, och därmed ska personens identitet och rätt att företräda företaget kontrolleras.

Rapporteringskyldiga ska i regel identifiera sin kund och kontrollera dennes identitet när kundförhållandet etableras eller senast innan kunden får bestämmanderätt över de medel eller annan egendom som ingår i transaktionen eller innan transaktionen har slutförts. Om det gäller en situation där kunden ska identifieras på basis av transaktionernas sammanlagda värde ska identiteten kontrolleras när gränsen på 10 000 euro uppnås.

5.2. Identifiering av verkliga förmånstagare

Med **verklig förmånstagare** avses förenklat en fysisk person som via ägande, rösträtt eller på andra grunder utövar bestämmande inflytande över en juridisk person.

De rapporteringsskyldiga ska identifiera kundens verkliga förmånstagare och vid behov kontrollera förmånstagarnas identitet. Rapporteringsskyldiga ska i riskbedömningen ta ställning till i vilka situationer eller beträffande hurdana kunder de faktiska förmånstagarnas identitet kontrolleras. Dessutom ska den rapporteringsskyldiga upprätthålla tillräckliga, korrekta och aktuella uppgifter om kundernas verkliga förmånstagare.

En sammanslutnings, exempelvis ett aktiebolags, verkliga förmånstagare är den fysiska person som ytterst

- 1) direkt eller indirekt äger mer än 25 procent av aktierna i den juridiska personen eller annars en motsvarande andel i den juridiska personen,
- 2) direkt eller indirekt utnyttjar mer än 25 procent av rösträtten i den juridiska personen när detta röstetal är baserat på ägande, medlemskap, bolagsordningen, bolagsavtalet eller motsvarande stadgar, eller
- 3) på annat sätt faktiskt utövar ett bestämmande inflytande i den juridiska personen.

En indikation på **direkt ägande** är att den fysiska personen äger mer än 25 procent i den juridiska person som granskas.

En indikation på **indirekt ägande** är att

- 1) en juridisk person i vilken en eller flera fysiska personer utövar självständig beslutanderätt äger mer än 25 procent eller innehar mer än 25 procent av rösträtten i den juridiska person som granskas, eller
- 2) en fysisk person eller en juridisk person, i vilken den fysiska personen utövar självständig beslutanderätt, på grund av ägande, medlemskap, bolagsordningen, bolagsavtalet eller motsvarande stadgar har rätt att utse eller entlediga en majoritet av ledamöterna i styrelsen för eller i ett jämförbart organ i den juridiska person som granskas.

En sammanslutnings verkliga förmånstagare, genom direkt eller indirekt ägande, måste alltid identifieras. Om en verklig förmånstagare inte kan identifieras eller om villkoren ovan inte uppfylls ska som verklig förmånstagare betraktas styrelsen för eller ansvariga bolagsmän, verkställande direktören eller en person i motsvarande ställning i den juridiska person som granskas. I dessa situationer ska både verkställande direktören och styrelsen eller verkställande direktören och de ansvariga bolagsmännen i kundföretaget identifieras när det är fråga om ett öppet bolag eller kommanditbolag. Detta undantag gäller dock inte situationer då kunden vägrar överlämna uppgifter om de verkliga förmånstagarna, utan situationer då den verkliga förmånstagaren inte kan identifieras genom ägande eller bestämmande inflytande.

I 1 kap 7 § i penningtvättslagen finns en del mindre undantag till vem som ska betraktas som verklig förmånstagare, exempelvis när det gäller stiftelser och bostadsaktiebolag. Också i de fall som räknas upp i 7 § måste de faktiska förmånstagarna alltid identifieras.

Identifieringen av delägarna i ett dödsbo och kontroll av identiteten ska ske i samma omfattning som för de faktiska förmånstagarna.

Förutom att identifiera sina kunders faktiska förmånstagare måste den rapporteringsskyldiga också komma ihåg att registrera sina egna ägare och andra faktiska förmånstagare i handelsregistret. På [patent- och registerstyrelsens webbplats](#) finns mer information om registreringskyldigheten för faktiska förmånstagare.

5.3. Utredningsskyldighet och fortlöpande uppföljning

Förutom att identifiera kunderna och kontrollera deras identitet ska de rapporteringsskyldiga sätta sig in i kundernas verksamhet så att det är möjligt att upptäcka avvikande transaktioner. Bestämmelser om de rapporteringsskyldigas utredningsskyldighet och fortlöpande uppföljning finns i 3 kap 4 § i penningtvättslagen.

Utredningsskyldigheten innebär att de rapporteringsskyldiga ska inhämta uppgifter om sina kunders och deras verkliga förmånstagares verksamhet, arten och omfattningen av deras affärsverksamhet och grunderna för att en tjänst eller produkt används. De rapporteringsskyldiga måste ha en klar uppfattning om dels hur produkter och tjänster inom deras affärsverksamhet används, dels vad affärsverksamheten för den kund som är motpart inrymmer, med andra ord hur affärsverksamheten drivs och hurdan omfattning den har. Omfattningen av de uppgifter som ska inhämtas och från vilka källor beror på vad de rapporteringsskyldiga anser nödvändigt utifrån sin riskbedömning.

De rapporteringsskyldiga ska följa upp kundernas verksamhet. Uppföljningen ska med beaktande av arten och omfattningen av kundernas verksamhet, kundförhållandenas beständighet och varaktighet samt riskerna vara tillräcklig för att säkerställa att kundernas verksamhet är förenlig med den rapporteringsskyldigas erfarenheter av och uppgifter om kunden och dennes verksamhet. I praktiken är syftet att de rapporteringsskyldiga ska följa upp kundernas verksamhet i den omfattningen att de förmår upptäcka om kundernas verksamhet avviker från det normala. I fasta kundförhållanden kan man genom att jämföra med kundens tidigare verksamhet upptäcka beteende som avviker från det normala, och i tillfälliga kundförhållanden kan avvikande transaktioner vara transaktioner som är ovanliga i den aktuella sektorn.

På basis av utredningsskyldigheten ska den rapporteringsskyldiga dessutom fästa särskild uppmärksamhet vid transaktioner som till sin struktur eller storlek eller i fråga om den rapporteringsskyldigas storlek eller verksamhetsställe avviker från det normala. Avvikelsen kan jämföras med kundens normala verksamhet eller sättas i förhållande till sedvanliga transaktioner i den rapporteringsskyld-

digas bransch. Samma förfarande ska tillämpas om transaktionerna inte har något uppenbart ekonomiskt syfte eller inte är förenliga med den rapporteringsskyldigas erfarenheter av eller uppgifter om kunden. Vid behov ska ursprunget till medlen i en transaktion utredas.

För tillförlitlig identifiering kan det vara nödvändigt att kombinera flera av de ovan nämnda metoderna eller inhämta mer information från andra källor. Dessutom ska den rapporteringsskyldiga försäkra sig om att de nödvändiga uppgifterna för kundkontroll, såsom uppgifter om kundernas verksamhet, arten och omfattningen av deras affärsverksamhet och grunderna för att en tjänst eller produkt används, finns att tillgå.

Utredningsskyldigheten innebär också att de rapporteringsskyldiga ska beakta internationella sanktionssystem och den nationella regleringen om frysning av tillgångar för att bekämpa terrorism. Frysningsbeslut och finansiella sanktioner behandlas närmare i kapitel 7.

5.4. Förenklade åtgärder för kundkontroll

En rapporteringsskyldig kan tillämpa förenklade åtgärder för kundkontroll om denne utifrån sin riskbedömning bedömer att risken för penningtvätt och finansiering av terrorism är låg i samband med kundförhållandet eller en enskild transaktion.

Vid förenklat förfarande kan rapporteringsskyldiga fullgöra följande skyldigheter i 3 kap. i penningtvättslagen på ett förenklat sätt:

- identifiering och kontroll av kundens och dennes representants identitet,
- identifiering och kontroll av den verkliga förmånstagarens identitet,
- inhämtande av uppgifter om kunden, kontinuerlig uppföljning och utredningsskyldighet av tvivelaktiga transaktioner, och
- bevarande av uppgifterna om kundkontroll.

Den förenklade kundkontrollen tillåter dock inte att bestämmelserna inte följs. De förenklade åtgärderna kan exempelvis gälla mängden eller källorna för kunduppgifter eller tidpunkten för konstaterandet av kundens identitet. Det väsentliga är att det förenklade förfarandet kan motiveras i den rapporteringsskyldigas riskbedömning.

Rapporteringsskyldiga måste också i dessa fall ordna med tillräcklig uppföljning av kundförhållandet för att kunna upptäcka avvikande och ovanliga transaktioner.

Även om den rapporteringsskyldiga i sin riskbedömning har bedömt att det förenklade förfarandet för kundkontroll är tillräckligt för att identifiera en viss kundgrupp eller affärstransaktion, får det förenklade förfarandet för kundkontroll inte iakttas, om den rapporteringsskyldiga upptäcker transaktioner som avviker från kundens normala verksamhet eller som väcker misstankar.

5.5. Skärpta åtgärder för kundkontroll

Om den rapporteringsskyldiga utifrån sin riskbedömning bedömer att ett kundförhållande eller en enskild transaktion är förenad med en större risk för penningtvätt och finansiering av terrorism än normalt, ska skärpta åtgärder för kundkontroll tillämpas på kundförhållandet. På samma sätt måste man göra om kunden eller transaktionen är knuten till en stat vars system för att förhindra och utreda penningtvätt och finansiering av terrorism enligt EU-kommissionens bedömning utgör en betydande risk för EU:s inre marknad eller inte uppfyller internationella förpliktelser.

Med ett skärpt förfarande avses att de rapporteringsskyldiga ska fästa större uppmärksamhet vid kunden, dennes affärsverksamhet och/eller transaktioner för att försäkra sig om att det i kundförhållandet inte ingår penningtvätt eller finansiering av terrorism.

Skärpta åtgärder för kundkontroll kan exempelvis innebära att man lägger extra vikt vid att kontrollera kundens identitet och vid tillförlitlig dokumentation, vid att utreda transaktionens bakgrund och syfte, medlens ursprung och vid att följa upp kundförhållandet.

Det skärpta förfarandet måste följas också vid identifiering på distans och i fråga om personer i politiskt utsatt ställning.

5.5.1. Identifiering på distans

Identifiering på distans görs om kunden inte är närvarande vid identifieringen och identitetskontrollen. För att minska risken för penningtvätt och finansiering av terrorism ska den rapporteringsskyldiga vidta följande åtgärder:

- 1) kontrollera kundens identitet med hjälp av ytterligare dokument eller ytterligare uppgifter från en tillförlitlig källa,
- 2) säkerställa att betalningen i samband med en transaktion görs från ett kreditinstituts konto eller betalas in på ett konto som tidigare öppnats i kundens namn, eller
- 3) kontrollera en kunds identitet med ett identifieringsverktyg enligt lagen om stark autentisering och elektroniska signaturer (617/2009) eller med ett kvalificerat certifikat för elektroniska underskrifter enligt artikel 28 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 910/2014 om elektronisk identifiering och betrodda tjänster eller med någon annan elektronisk identifieringsteknik som är datasäker och bevislig.

Det är också fråga om identifiering på distans när en kund identifieras via video. Om kunden visar sin identitetshandling via video, ska den rapporteringsskyldige skaffa de tilläggsutredningar som han eller hon anser nödvändiga för att kontrollera kundens identitet. I denna situation är enbart identitetshandlingen inte ett tillräckligt sätt att styrka identiteten.

5.5.2. Personer i politiskt utsatt ställning

I penningtvättslagens 3 kap. 13 § föreskrivs om skärpta åtgärder för kundkontroll i fråga om personer i politiskt utsatt ställning. Enligt bestämmelsen ska de rapporteringsskyldiga ha lämpliga på riskbaserad bedömning grundade förfaranden för att konstatera om en kund eller kundens verkliga förmånstagare är eller har varit en person i politiskt utsatt ställning (PEP, politically exposed person) eller en sådan persons familjemedlem eller medarbetare.

Definitionen av en person i politiskt utsatt ställning

Personer i politiskt utsatt ställning är personer som har anförtrotts betydande offentlig makt. Enligt lagen avses med en **person i politiskt utsatt ställning** en fysisk person som har eller har haft betydande offentliga uppdrag som:

- a) statschef, regeringschef, minister, vice minister eller biträdande minister,
- b) parlamentsledamot,
- c) medlem av politiska partiers styrelser,
- d) ledamot i en av de högsta domstolarna, i en konstitutionell domstol eller i ett motsvarande rättsorgan vars beslut endast undantagsvis kan överklagas,
- e) ledamot i det högsta beslutande organ som granskar skötseln av en stats finanser och som motsvaras av revisionsrätten eller av statens revisionsverk,
- f) ledamot i direktionen för en centralbank,
- g) ambassadör eller chargé d'affaires,
- h) minst sådan officer som hör till generalitetet i försvarsmakten,
- i) medlem av ett förvaltnings-, lednings- eller tillsynsorgan i ett företag som är helt statsägt, eller
- j) direktör, biträdande direktörer eller styrelseledamot i en internationell sammanslutning.

I statsrådets förordning 610/2019 ges en detaljerad förteckning över ovan nämnda betydande offentliga uppdrag.

Med en familjemedlem till en person i politiskt utsatt ställning avses hans eller hennes

- a) make eller partner som enligt den nationella lagstiftningen i respektive land likställs med make,
- b) barn och ett barns make eller partner enligt ovan, och
- c) föräldrar.

Med medarbetare till en person i politiskt utsatt ställning avses

- a) varje fysisk person om vilken det är känt att han eller hon är verklig samägare eller förmånstagare i en sammanslutning, näringsidkare eller annan juridisk konstruktion eller har andra nära affärsförbindelser med en person i politiskt utsatt ställning eller med en familjemedlem till en sådan person, och
- b) varje fysisk person som är verklig ensamägare till eller förmånstagare i en sammanslutning, näringsidkare eller annan juridisk konstruktion om vilken det är känt att den de facto har upprättats till förmån för en person i politiskt utsatt ställning eller för en familjemedlem till en sådan person.

Man vet att en person har en nära affärsförbindelse när förbindelsen är allmänt känd.

En person betraktas inte längre som en person i politiskt utsatt ställning när han eller hon inte har haft något betydande offentligt uppdrag på minst ett år.

Utredning av personer i politiskt utsatt ställning

Bakgrunden till kravet på skärpta åtgärder för kundkontroll i fråga om personer i politiskt utsatt ställning är det internationella antikorrupsionsarbetet. Att ha en betydande position och betydande inflytande är förenat med en risk för att detta missbrukas. Inflytelserika personer har således en större risk att bli delaktiga i mut- eller korrupsionsbrott. Samtidigt ökar naturligtvis också risken för att man försöker maskera vinningen av brottet. Kraven som rör personer i politiskt utsatt ställning är av förebyggande och inte straffrättslig art och bör inte tolkas som att alla personer i politiskt utsatt ställning skulle vara inblandade i brottsliga handlingar. Att kategoriskt vägra ingå affärsförhållanden med personer i politiskt utsatt ställning kan alltså inte anses vara godtagbart.

Enligt penningtvättslagen ska rapporteringsskyldiga ha på riskbaserad bedömning grundade förfaranden för att konstatera om en kund eller kundens verkliga förmånstagare är en person i politiskt utsatt ställning eller en sådan persons familjemedlem eller medarbetare. Rapporteringsskyldiga kan alltså anpassa förfarandet efter de risker för penningtvätt eller finansiering av terrorism som de bedömer finns inom kundförhållandena och verksamheten. Rapporteringsskyldiga bör bland annat beakta vad som ovan sades om mut- och korrupsionsbrott. Förfarandet kan alltså skilja sig åt mellan olika kunder, kundgrupper, produkter och tjänster eftersom riskerna grupperna emellan kan vara olika stora.

De rapporteringsskyldiga kan själva välja hur de ska utreda kundens PEP-status. För att avgöra kundens PEP-status kan man exempelvis fråga direkt vad kundens yrke är. Dessutom kan man använda sig av information från olika media, kommersiella databaser och databaser som olika stater kan ha. Man ska särskilt ge akt på att informationskällan är trovärdig och tillförlitlig. Åtgärderna som vidtas för att avgöra PEP-status ska avspegla den aktuella risksituationen. Åtgärderna för att avgöra kundens PEP-status ska dokumenteras exempelvis genom att man antecknar det i kunduppgifterna.

Man bör särskilt ge akt på affärsförbindelser med sådana personer som har någon direkt beröringspunkt med stater med utbredd korruption.¹ En fingervisning om korruptionsläget i olika länder fås via det index som Transparency International årligen publicerar på webbplatsen [Internationella korruptionsobservationer](#). Om de rapporteringsskyldiga utifrån sin riskbedömning bedömer att den risk för penningtvätt och finansiering av terrorism som är förenad med ett kundförhållande eller en enskild transaktion är högre än vanligt ska de alltid utreda det politiska inflytandet.

Skärpta åtgärder för kundkontroll i fråga om personer i politiskt utsatt ställning

Om en kund eller kundens verkliga förmånstagare är eller har varit en person i politiskt utsatt ställning eller en sådan persons familjemedlem eller känd som medarbetare till en sådan person, ska

- a) den rapporteringsskyldigas högre ledning godkänna att ett kundförhållande inleds med en sådan person,
- b) den rapporteringsskyldiga vidta lämpliga åtgärder för att få reda på ursprunget till den förmögenhet och de medel som hör till kundförhållandet eller transaktionen, och
- c) den rapporteringsskyldiga ordna skärpt och fortlöpande övervakning av kundförhållandet. Skärpt övervakning kan exempelvis innebära att kunduppgifterna uppdateras oftare, att uppgifter inhämtas från flera tillförlitliga källor och/eller mer noggrann utredning av de bindningar en person i politiskt utsatt ställning har eller av den affärsverksamhet han eller hon bedriver.

5.5.3. Skärpta åtgärder för kundkontroll i fråga om högriskstater utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet

Skärpt kontroll krävs också om en rapporteringsskyldig gör affärstransaktioner eller erlägger betalningar med anknytning till stater utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet som kommissionen har specificerat som högriskstater för penningtvätt och finansiering av terrorism. I sådana situationer ska den rapporteringsskyldiga

- 1) inhämta ytterligare information om kunden och den verkliga förmånstagaren,
- 2) inhämta ytterligare information om syftet med den affärsförbindelse som ska upprättas,
- 3) inhämta ytterligare information om ursprunget till kundens och den verkliga förmånstagarens medel och förmögenhet,

---

¹ Tredje penningtvättsdirektivet, inledande stycke 32.

- 4) inhämta ytterligare information om orsakerna till affärstransaktionerna,
- 5) inhämta godkännande av den rapporteringsskyldigas högre ledning till att ett kundförhållande inleds och fortsätts,
- 6) ordna skärpt, fortlöpande övervakning av kundförhållandet genom att utöka antalet kontroller både kvantitativt och tidsmässigt och genom att välja affärstransaktioner som kräver mer omfattande utredningar.

Utöver detta ska den rapporteringsskyldiga, enligt en riskbaserad bedömning, vid behov tillämpa följande förfaranden:

- 1) den rapporteringsskyldiga ska tillämpa andra behövliga skärpta förfaranden för kundkontroll,
- 2) den rapporteringsskyldiga ska använda behövliga metoder för rapportering av affärstransaktioner,
- 3) den rapporteringsskyldiga ska begränsa kundförhållanden och affärstransaktioner i fråga om kunder från högriskstater.

Tillsynsmyndigheten kan vidta vissa kraftiga åtgärder för att bekämpa risken för penningtvätt och finansiering av terrorism från högriskstater. Om det är nödvändigt för att förhindra penningtvätt och finansiering av terrorism kan tillsynsmyndigheten exempelvis förbjuda att ett dotterbolag eller en filial grundas i Finland eller att den rapporteringsskyldiga grundar en filial i en högriskstat.

Mer information om stater där risken för penningtvätt är hög [finns på Europeiska kommissionens webbplats](#). Även Financial Action Task Force ([FATF publicerar på sin webbplats en lista över stater med hög risk](#)). FATF:s så kallade "svarta lista" över stater med hög risk innehåller stater vars åtgärder för att bekämpa penningtvätt och terrorism har allvarliga strategiska brister. På kunder och transaktioner i dessa stater ska tillämpas ett skärpt förfarande och kundförhållanden ska begründas allvarligt. FATF:s "gråa lista" innehåller stater som aktivt försöker åtgärda sina strategiska brister när det gäller penningtvätt och finansiering av terrorism. De rapporteringsskyldiga ska i sin riskbedömning beakta eventuella kopplingar till stater på gråa listan.

5.6. Uppgifter om kundkontroll och bevarande av uppgifterna

Enligt penningtvättslagens 3 kap. 3 § ska den rapporteringsskyldiga ha aktuella och relevanta uppsättningar av alla handlingar och uppgifter som gäller kundkontroll och kundens affärstransaktioner. Uppgifterna ska bevaras på ett tillförlitligt sätt i minst fem år från det att ett fast kundförhållande har upphört eller från det att en tillfällig transaktion på minst 10 000 euro har slutförts. Fem år är den kortaste tiden, i vissa fall kan det finnas godtagbara grunder för även längre förvaringstider. Uppgifterna kan bevaras i exempelvis kundregister eller i motsvarande system hos den rapporteringsskyldiga där bevarandet av dem kan betraktas var tillräckligt informationssäkert.

Av kundkontrolluppgifterna ska följande bevaras:

- 1) namn, födelsetid, personbeteckning och adress,

- 2) representanters namn, födelsetid och personbeteckning,
- 3) juridiska personers fullständiga namn, registernummer, registreringsdag och registermyndighet samt vid behov bolagsordning,
- 4) fullständiga namn på samt födelsetider och medborgarskap för ledamöterna i den juridiska personens styrelse eller i motsvarande beslutande organ,
- 5) den juridiska personens bransch,
- 6) namn, födelsetid och personbeteckning för verkliga förmånstagare samt vid behov en noggrannare beskrivning av ägar- och kontrollstrukturen,
- 7) namnet på dokument som använts för att kontrollera identiteten, dokumentets nummer eller någon annan identifieringsuppgift och dokumentets utfärdare eller en kopia av dokumentet eller, om kunden har identifierats på distans, uppgifter om de förfaranden eller källor som använts för kontrollen,
- 8) uppgifter om kundens verksamhet, arten och omfattningen av kundens affärsverksamhet, kundens ekonomiska ställning och grunderna för användningen av transaktionen eller tjänsten samt uppgifter om medlens ursprung och övriga behövliga uppgifter som inhämtats för kundkontroll,
- 9) nödvändiga uppgifter som inhämtats för fullgörande av utredningsskyldigheten och av de skärpta åtgärderna för kundkontroll i fråga om personer i politiskt utsatt ställning,
- 10) bank- eller betalkontots nummer, namnet på kontoinnehavaren eller den som har rätt att använda kontot och datum för öppnande och avslutande av kontot samt andra identifieringsuppgifter för kontot till den del det är ändamålsenligt och uppgifterna inte redan ingår i de ovan nämnda uppgifterna, och
- 11) uppgifter som har erhållits med hjälp av metoder för elektronisk identifiering och identifieringsprocesser.

Om kunden inte har finsk personbeteckning ska också, utöver uppgifterna ovan, uppgifter om kundens medborgarskap och resedokument bevaras.

De rapporteringsskyldiga ska underrätta sina kunder om att uppgifter om kundkontroll och andra personuppgifter kan användas till att förhindra, avslöja och utreda penningtvätt och finansiering av terrorism och för att inleda undersökning av penningtvätt, finansiering av terrorism och det brott genom vilket de tillgångar eller den vinning av brott har erhållits som är föremål för penningtvätt eller finansiering av terrorism.

Uppgifter för kundkontroll och andra personuppgifter som inhämtats endast för att förhindra och avslöja penningtvätt och finansiering av terrorism får inte användas för andra ändamål.

5.7. Kundkontroll för den rapporteringsskyldigas räkning

Skyldigheterna i fråga om kundkontroll kan på en rapporteringsskyldigs vägnar fullgöras av en annan rapporteringsskyldig enligt penningtvättslagen eller av en motsvarande aktör som har beviljats koncession eller registrerats i en annan EES-stat (**tredje part**), om denna har sådana skyldigheter i fråga om kundkontroll och bevarande av uppgifter som motsvarar skyldigheterna enligt penningtvättslagen och fullgörandet av skyldigheterna övervakas.

Användningen av en tredje part i fråga om kundkontroll avlägsnar dock inte den rapporteringsskyldigas ansvar vid iakttagandet av bestämmelserna i penningtvättslagen. Den rapporteringsskyldige kan med andra ord utkontraktera fullgörandet av denna skyldighet, men inte ansvaret för att den fullgörs på ett korrekt sätt.

6. Skyldighet att rapportera tvivelaktiga transaktioner

6.1. Rapporteringsskyldighet och ytterligare utredningar

Kapitel 4 i penningtvättslagen innehåller bestämmelser om att rapporteringsskyldiga ska rapportera tvivelaktiga transaktioner till centralen för utredning av penningtvätt.

Rapporteringsskyldiga ska fästa uppmärksamhet vid avvikande transaktioner och vid behov ta reda på ursprunget till medlen som ingår i transaktionen. Efter att ha upptäckt en tvivelaktig transaktion och fullgjort sin utredningsskyldighet ska den rapporteringsskyldiga utan dröjsmål informera centralen för utredning av penningtvätt om den tvivelaktiga transaktionen eller misstanken om terrorismfinansiering. Tvivelaktiga transaktioner ska rapporteras oavsett om ett kundförhållande har etablerats eller avböjts och om transaktionen har utförts, avbrutits eller avböjts.

En rapporteringsskyldig kan rapportera tvivelaktiga transaktioner också när det är fråga om enskilda betalningar eller andra prestationer eller om flera separata sammanhängande betalningar eller prestationer, om de överskrider det högsta tröskelvärde som den rapporteringsskyldiga själv anger.

En transaktion ska avbrytas för ytterligare utredningar om transaktionen är tvivelaktig eller om den rapporteringsskyldiga misstänker att medel som ingår i transaktionen används för finansiering av terrorism eller för straffbart försök till detta. Alternativt kan den rapporteringsskyldiga vägra utföra transaktionen.

Ibland kan transaktionen inte avbrytas eller om den avbröts skulle det bli svårare att ta reda på transaktionens verkliga förmånstagare. I sådana fall får den rapporteringsskyldiga slutföra transaktionen.

Regionförvaltningsverket har publicerat [en separat anvisning för rapportering om tvivelaktiga transaktioner](#). I anvisningen går man närmare igenom begreppet tvivelaktig transaktion och ger både allmänna och branschspecifika exempel på riskindikatorer för kunder och transaktioner.

6.2. Rapportens form och innehåll

Tvivelaktiga transaktioner rapporteras elektroniskt med hjälp av applikationen [som centralen för utredning av penningtvätt](#) har reserverat för ändamålet. Av särskilda skäl kan rapporteringen också ske via en krypterad anslutning eller på något annat datasäkert sätt.

Mer information om att rapportera en tvivelaktig transaktion finns på [webbplatsen för centralen för utredning av penningtvätt](#).

En rapport om tvivelaktiga transaktioner ska innehålla uppgifter om kundkontroll och uppgifter om transaktionens art, beloppet av och valutan för de medel

eller övrig egendom som ingår i transaktionen, medlens eller den övriga egendomens ursprung, hur medlen och egendomen avses bli omsatta och de omständigheter som gjorde transaktionen tvivelaktig och även information om huruvida transaktionen har utförts, avbrutits eller avböjts.

Den rapporteringsskyldiga ska avgiftsfritt ge centralen för utredning av penningtvätt alla uppgifter och handlingar som är nödvändiga för att utreda misstankarna. Den rapporteringsskyldiga ska dessutom inom en rimlig tid som anges av centralen för utredning av penningtvätt svara på en uppgiftsbegäran från centralen.

6.3. Bevarande av uppgifter om tvivelaktiga transaktioner och tystnadsplikt

De rapporteringsskyldiga ska i fem år bevara de nödvändiga uppgifter som inhämtats för fullgörande av rapporteringsskyldigheten och handlingarna i anslutning till dessa uppgifter.

Sådana uppgifter är exempelvis uppgifter som hänför sig till kundkontroll och uppgifter som de rapporteringsskyldiga har inhämtat när de fullgjort sin utredningsskyldighet.

Uppgifterna och handlingarna som inhämtats för rapporteringen av tvivelaktiga transaktioner ska hållas åtskilda från kundregistret (eller från motsvarande system) och de får inte användas för andra ändamål än dem som anges i penningtvättslagen.

Uppgifterna och handlingarna ska avföras fem år från det att kundförhållandet har upphört eller den tvivelaktiga transaktionen har slutförts, om de inte fortfarande behöver bevaras för brottsutredning eller en anhängig rättegång eller för att trygga den rapporteringsskyldigas eller dess anställdas rättigheter. Behovet av att fortsatt bevara uppgifterna och handlingarna ska granskas senast tre år efter den senaste granskningen. En anteckning ska göras om granskningen och dess tidpunkt.

De registrerade, dvs. rapporteringsskyldigas kunder, har inte rätt till insyn i de uppgifter och handlingar som inhämtats för fullgörande av rapporteringsskyldigheten eller för fullgörande av utredningsskyldigheten enligt 3 kap. 4 § 3 mom. Dataombudsmannen kan på begäran av en registrerad kontrollera att behandlingen av uppgifterna är lagenlig.

De rapporteringsskyldiga får inte för den som misstanken gäller eller för någon annan röja rapportering eller utredning. Tystnadsplikten gäller också den rapporteringsskyldigas anställda. En rapporteringsskyldig får trots tystnadsplikten lämna ut information om att en rapport om en tvivelaktig transaktion har gjorts till ett kreditinstitut, ett försäkringsbolag, en placeringsfond, ett värdepappersföretag, en värdepapperscentral eller ett betalningsinstitut som har fått koncession av Finansinspektionen, en bank, ett kreditinstitut, en tillhandahållare av betal tjänster eller ett försäkringsbolag som är delaktigt i samma transaktion som rapporten gäller.

7. Rapporteringsskyldigas skyldigheter i samband med frysningsbeslut och finansiella sanktioner

Rapporteringsskyldiga bör för att bekämpa finansiering av terrorism också känna till sina skyldigheter enligt lagen om frysning av tillgångar i syfte att bekämpa terrorism (325/2013, nedan *frysningsslagen*). Dessutom ska rapporteringsskyldiga bekanta sig med de internationella sanktionssystemen till den del de kan ha betydelse för rapporteringsskyldigas verksamhet. Bestämmelser om genomförande av sanktioner i Finland finns i den s.k. sanktionslagen (659/1967).

[Regionförvaltningsverkets webbplats innehåller](#) ett avsnitt om bekämpning av finansiering av terrorism. Där behandlas frysning av tillgångar och sanktioner närmare. På webbplatsen finns också länkar till centralkriminalpolisens och utrikesministeriets webbsidor om saken.

Om en rapporteringsskyldig bland sina kunder upptäcker en person eller organisation som är på frysnings- eller sanktionslistan är det skäl att avbryta en eventuell pågående transaktion. Det är förbjudet att överlåta tillgångar till en dylik person eller organisation. Saken ska utan dröjsmål meddelas per e-post till exekutionsverket i Helsingfors på adressen helsinki.uo@oikeus.fi. Exekutionsverket i Helsingfors kan kontaktas också i situationer då det är oklart om kunden är samma person som i frysningsbeslutet eller föremålet för sanktioner. Tillgångar som tillhör en person eller organisation som är upptagen på frysnings- eller sanktionslistan får heller inte överlåtas vidare till tredje part utan tillstånd av myndigheten.

8. Utbildning och anvisningar

Penningtvättslagens 9 kap. 1 § innehåller bestämmelser om utbildning och skydd för anställda samt om anvisningar som är lämpliga för den rapporteringsskyldigas verksamhet.

Den rapporteringsskyldiga ska utarbeta anvisningar som lämpar sig för den egna verksamheten och som gäller kundkontroll. Likaså ska anvisningar utarbetas om inhämtande av uppgifter om kunden i anslutning till förhindrande av penningtvätt och finansiering av terrorism, om fortlöpande uppföljning och utredningsskyldighet samt om iakttagandet av rapporteringsskyldigheten. Denna anvisning som regionförvaltningsverket har sammanställt kan användas när rapporteringsskyldiga planerar sina egna anvisningar, men varje rapporteringsskyldig måste utifrån sin riskbedömning välja vilka förfaranden som ska tillämpas för att fullgöra skyldigheterna enligt lagen samt vilka förfaranden svarar på riskerna i den rapporteringsskyldigas egen verksamhet.

Dessutom ska den rapporteringsskyldiga se till att medarbetarna får utbildning för att säkerställa att penningtvättslagen och de bestämmelser som är utfärdade med stöd av den följs. Om den rapporteringsskyldiga hör till en koncern eller en annan finansiell sammanslutning ska den dessutom iaktta koncernens eller sammanslutningens interna förfaranden och anvisningar för att säkerställa att denna lag och de bestämmelser som utfärdats med stöd av den iakttas.

Den rapporteringsskyldiga ska dessutom säkerställa att den skyddar de medarbetare som gör rapporter till centralen för utredning av penningtvätt.

9. Intern kontroll och rapportering av överträdelser av penningtvättslagen

9.1. Intern kontroll

Enligt penningtvättslagen ska de rapporteringsskyldiga med beaktande av arten, storleken och omfattningen av sin verksamhet ha tillräckliga verksamhetsprinciper, förfaranden och kontroller för att minska och effektivt hantera riskerna för penningtvätt och finansiering av terrorism. Verksamhetsprinciperna, förfarandena och kontrollerna ska åtminstone omfatta

- 1) utveckling av interna verksamhetsprinciper, förfaranden och kontroller,
- 2) intern revision, om det är motiverat med tanke på arten och storleken av den rapporteringsskyldigas verksamhet.

Med verksamhetsprinciper och förfaranden avses till exempel åtgärder för riskhantering, kundkontroll och kundidentifiering, rapportering, lagring av data, intern kontroll och granskning av de anställdas verksamhet.

Den rapporteringsskyldiga måste se till att verksamhetsprinciperna och förfarandena vid behov går igenom och utvecklas i samband med den interna kontrollen eller motsvarande granskning. Hur aktivt förfarandena behöver utvecklas beror på arten, storleken och omfattningen av den rapporteringsskyldigas verksamhet. Den rapporteringsskyldiga ska också utse en person i sin ledning som ansvarar för den interna kontrollen över efterlevnaden av penningtvättslagen och de bestämmelser som utfärdats med stöd av den, om den rapporteringsskyldigas storlek och art kräver det.

9.2. Förfarande vid rapportering av misstänkta överträdelser hos en rapporteringsskyldig

Penningtvättslagens 7 kap. 8 § innehåller bestämmelser om att rapporteringsskyldiga ska ha rutiner för att deras anställda eller ombud internt genom en oberoende kanal ska kunna rapportera misstankar om överträdelser av penningtvättslagen och av bestämmelser och föreskrifter som utfärdats med stöd av den.

Syftet med dessa rutiner är att information om eventuella försummelse hos den rapporteringsskyldiga internt når företagets ledning eller interna revision så att bristerna kan åtgärdas i ett så tidigt skede som möjligt. Den som rapporterar en misstanke behöver inte framföra särskilda bevis till stöd för denna - det räcker med en motiverad misstanke.

Personuppgifter om den rapporterade och den rapporterade personen ska sekretessbeläggas och de rapporteringsskyldiga ska vidta lämpliga och tillräckliga åtgärder för att skydda rapporterade personer.

Det är också möjligt att använda existerande system för att rapportera misstänkta överträdelser. I de interna rutinerna är det bra att reglera den rapporterade och den rapporterade personens rättigheter och skyldigheter, anmälningarnas innehåll, förfaranden som ska iakttas vid behandlingen och undersökningen av anmälningar och eventuella andra åtgärder.

9.3. Regionförvaltningsverkets system för rapportering av misstänkta överträdelser

Regionförvaltningsverket i Södra Finland har också ett system för rapportering av misstänkta överträdelser av bestämmelserna i penningtvättslagen.

I stället för att ha ett eget rapporteringssystem kan regionförvaltningsverkets system användas av rapporteringsskyldiga som regionförvaltningsverket övervakar och som har

- högst fem anställda, eller vars
- organisationsstruktur inte möjliggör en oberoende kanal på det sätt som lagen avser.

De rapporteringsskyldiga ska dock alltid motivera användningen av regionförvaltningsverkets rapporteringssystem även i sin riskbedömning.

Anmälan om misstänkt överträdelse ska göras via [regionförvaltningsverkets e-tjänst](#). Anmälan kan göras anonymt och den ska innehålla följande uppgifter:

- Vilken rapporteringsskyldig misstanken gäller – namn och eventuellt FO-nummer, bransch och verksamhetsställe samt övriga identifierings- och kontrolluppgifter som fåtts.
- Beskrivning av hur man misstänker att bestämmelserna har överträtts och när det har skett eller information i fall förfarandet fortgår.

Misstankar om överträdelse som anmälts till regionförvaltningsverket beaktas som en del av tillsynsmyndighetens riskbaserade tillsyn. De tillsynsåtgärder som vidtagits med anledning av anmälningarna meddelas inte till den som anmält misstanken.

10. Registret för övervakning av penningtvätt

Regionförvaltningsverket i Södra Finland för ett register för övervakning av penningtvätt. Syftet med registret är att effektivisera övervakningen av penningtvätt och att förhindra finansiering av terrorism. Det gör det också smidigare att dela ut anvisningar och meddelanden till de rapporteringsskyldiga.

Alla rapporteringsskyldiga som omfattas av regionförvaltningsverkets tillsynsansvar måste vara registrerade i något register för närings tillsyn. Om en rapporteringsskyldig redan har registrerat sig i något annat av regionförvaltningsverkets register för närings tillsyn, behöver man inte anmäla sig till registret för övervakning av penningtvätt. Sådana aktörer är indrivningsrörelser, konsumentkreditgivare och förmedlare av person-till-person-lån, förmedlingsrörelser för fastigheter och hyreslokaler samt pantlåneinrättningar som hör till sin egen förteckning över koncessioner.

Följande aktörer ska ansöka om att upptas i registret:

- tillhandahållare av juridiska tjänster
- företag som tillhandahåller finansieringstjänster
- tillhandahållare av företagskonsultationer och sidotjänster till investeringstjänster
- tillhandahållare av företagstjänster
- skatterådgivare
- bokförare
- aktörer som idkar varuhandel
- aktörer som säljer konst

Mer information om de branschspecifika definitionerna finns i de sektorspecifika bilagorna till anvisningen.

En rapporteringsskyldig ska inom 14 dagar från det att den rapporteringsskyldiga omfattas av tillämpningsområdet för penningtvättslagen göra en ansökan om att införas i registret för övervakning av penningtvätt. Ansökan om att bli registrerad i registret för övervakning av penningtvätt görs med en elektronisk blankett i [regionförvaltningsverkets e-tjänst](#).

Registreringsskyldigheten gäller varje företag eller enskild näringsidkare som med sitt eget FO-nummer tillhandahåller ovan nämnda tjänster självständigt oberoende av om företagen tillhör till exempel samma koncern eller ägs av samma person.

Sökanden ska i sin ansökan uppge sin huvudsakliga näringsverksamhet på basis av vilken denne är rapporteringsskyldig. Förutsättningar för att bli registrerad

av tillhandahållare av företagstjänster och valutaväxlare är en fullgöranderapport på basis av vilken aktörernas tillförlitlighet bedöms.

Att registrera sig i registret för övervakning av penningtvätt är avgiftsbelagt. Om avgiftens storlek föreskrivs i statsrådets förordning om regionförvaltningsverkets avgifter.

Registreringen medför inga administrativa kostnader utöver registreringsavgiften av engångsnatur. Ingen avgift tas heller ut för ändringar i registeruppgifterna, om det inte är fråga om ändringar av registeruppgifter som gäller ansvariga personer för tillhandahållare av företagstjänster eller valutaväxlingsverksamhet.

Om den registrerade inte längre utövar verksamhet som omfattas av registreringsskyldigheten, ska detta anmälas till Regionförvaltningsverket i Södra Finland. Efter anmälan avförs aktören ur registret för övervakning av penningtvätt.

11. Tillsyn och administrativa påföljder

Regionförvaltningsverket i Södra Finland övervakar att de rapporteringsskyldiga som räknas upp i kapitel 1 i denna anvisning följer penningtvättslagen och de bestämmelser och föreskrifter som utfärdats med stöd av den. Bestämmelser om tillsyn och administrativa påföljder finns i kapitel 7 och 8 i penningtvättslagen.

Regionförvaltningsverket har trots sekretessbestämmelserna rätt att avgiftsfritt få de begärda uppgifter och utredningar som är nödvändiga för skötseln av de tillsynsuppgifter som avses i penningtvättslagen eller i bestämmelser och föreskrifter som utfärdats med stöd av den. Regionförvaltningsverket kan dessutom göra inspektioner på rapporteringsskyldigas driftställen.

Om det finns brister i hur rapporteringsskyldiga följer penningtvättslagen och de bestämmelser som utfärdats med stöd av den kan regionförvaltningsverket med stöd av penningtvättslagen ingripa i rapporteringsskyldigas verksamhet på olika sätt.

Regionförvaltningsverket kan genom förbud och rättelseuppmaning ingripa i rapporteringsskyldigas planerade eller genomförda beslut, åtgärder eller förfaranden om dessa står i konflikt med skyldigheterna enligt penningtvättslagen. I sista hand är det också möjligt att för viss tid förbjuda en person att höra till den rapporteringsskyldigas ledning.

Rapporteringsskyldiga kan påföras en ordningsavgift om de uppsåtligt eller av oaktsamhet försummar eller bryter mot skyldigheten att

- 1) utföra kundkontroll eller specificera och bedöma riskerna för penningtvätt och finansiering av terrorism,
- 2) identifiera sina kunder och kontrollera deras identitet,
- 3) bevara uppgifterna om kundkontroll,
- 4) inhämta uppgifter om kunder, fortlöpande följa kundförhållanden och utreda kundtransaktioner som avviker från det normala,
- 5) identifiera verkliga förmånstagare,
- 6) vidta skärpta åtgärder för kundkontroll,
- 7) identifiera kunden när denne inte är närvarande vid identifieringen och identitetskontrollen,
- 8) skapa och iaktta riskbaserade förfaranden för att bedöma huruvida en kund är en person i politiskt utsatt ställning eller en sådan persons familjemedlem eller medarbetare,
- 9) iaktta skärpta förfaranden för kundkontroll i fråga om högriskstater utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet,

- 10) rapportera tvivelaktiga transaktioner till centralen för utredning av penningtvätt,
- 11) ansöka om registrering i registret för övervakning av penningtvätt,
- 12) skapa rutiner för rapportering av misstanke om överträdelser,
- 13) ordna utbildning och skydd för de anställda eller att utarbeta anvisningar.

Regionförvaltningsverket kan påföra rapporteringsskyldiga en påföljdsavgift om de uppsåtligen eller av oaktsamhet allvarligt, upprepade gånger eller systematiskt bryter mot eller försummar ovan nämnda skyldigheter (med undantag för skyldigheten att ansöka om att upptas i registret för övervakning av penningtvätt). Påföljdsavgiften är i regel högre än ordningsavgiften. Regionförvaltningsverket kan också meddela rapporteringsskyldiga en offentlig varning om de handlar i strid med andra bestämmelser än bestämmelserna som rör ordnings- och påföljdsavgift i penningtvättslagen eller i strid med andra föreskrifter som har utfärdats med stöd av lagen. Offentlig varning kan meddelas under förutsättning att ärendet som helhet betraktat inte ger anledning till strängare åtgärder. Alla beslut om administrativa påföljder som meddelats med stöd av penningtvättslagen offentliggörs.

12. Sektorspecifika bilagor till den allmänna anvisningen

Dessa sektorspecifika bilagor är avsedda att komplettera regionförvaltningsverkets anvisning till rapporteringskyldiga om förhindrande av mot penningtvätt och finansiering av terrorism. Syftet med de sektorspecifika bilagorna är att ge rapporteringskyldiga i olika branscher närmare anvisningar och exempel på situationer då penningtvättslagen ska tillämpas.

De egentliga skyldigheterna enligt penningtvättslagen och anvisningarna om hur de ska iakttas presenteras ovan i de allmänna anvisningarna och de gäller varje bransch och rapporteringskyldig.

12.1. Tillhandahållare av juridiska tjänster

Tillhandahållare av juridiska tjänster som rapporteringskyldiga

Enligt 1 kapitlet 2 § 1 momentet 13 punkten tillämpas penningtvättslagen på sådana som affärs- eller yrkesmässigt tillhandahåller juridiska tjänster, till den del det är fråga om att de handlar i en klients namn eller för en klients räkning vid finansiella transaktioner eller transaktioner avseende fast egendom eller att i en klients namn deltar i planering eller genomförande av följande transaktioner:

- köp och försäljning av fastigheter och affärsenheter,
- förvaltning av klientens pengar, värdepapper eller andra tillgångar,
- öppnande eller förvaltning av bank-, spar- eller värdeandelskonton,
- organisering av medel som behövs för bildande och ledning av bolag samt för förvaltning av företag, eller
- bildande och ledning av stiftelser, bolag och motsvarande sammanslutningar eller ansvar för deras verksamhet.

Riskerna för penningtvätt och finansiering av terrorism i anslutning till tillhandahållare av juridiska tjänster

Riskerna för penningtvätt i anslutning till tillhandahållare av juridiska tjänster är ofta kopplade till uppföljningen av kundförhållandet och kundens tvivelaktiga transaktioner. En allmän risk är att man försöker utnyttja tillhandahållaren av juridiska tjänster för att få kundens transaktion att se skenbart laglig och äkta ut. Transaktionen i sig behöver till exempel inte vara olaglig, men pengarna som rör sig i transaktionen kan vara föremål för penningtvätt. Genom att anlita en tillhandahållare av juridiska tjänster är man ute efter att få en officiell och framför allt laglig bakgrund till transaktionen.

Kundkontroll

De som tillhandahåller juridiska tjänster har med tanke på verksamhetens karaktär och yrkesskicklighet särskilda förutsättningar att upptäcka ovanliga och tvivelaktiga uppdrag (t.ex. falska transaktioner). Därför betonas också åtgärderna i anslutning till kundkontrollen. Utgångspunkten för dem som tillhandahåller juridiska tjänster kan vara det normala förfarandet för kundkontroll. Enskilda kunder eller uppdrag kan emellertid vara förknippade med faktorer som gör att det är skäl att följa ett förenklat eller skärpt förfarande. Bedömningen om vilket förfarande som ska tillämpas görs alltid enligt företagets egen riskbaserade bedömning och penningtvättslagen.

Registret för övervakning av penningtvätt

De som tillhandahåller juridiska tjänster är skyldiga att registrera sig i regionförvaltningsverkets register för övervakning av penningtvätt. Ansökan om registrering i registret görs med en elektronisk blankett i regionsförvaltningsverkets e-tjänst.

12.2. Tillhandahållare av finansiella tjänster

Tillhandahållare av finansiella tjänster som rapporteringsskyldiga

Enligt 1 kap. 2 § 1 mom. 14 punkten i penningtvättslagen tillämpas lagen på företag som tillhandahåller finansiella tjänster. Sådana är företag som tillhandahåller tjänster som avses i 5 kap. 1 § 1 mom. 2-11, 13 och 14 punkten i kreditinstitutslagen (610/2014) samt deras filialer i Finland som inte övervakas av Finansinspektionen.

Dessa tjänster är:

- annan upplåning än inlåning samt mottagande av andra återbetalbara medel från allmänheten,
- utlåning och finansieringsverksamhet samt andra finansieringsarrangemang,
- finansiering av konsumentkrediter, hypotekskrediter och transaktioner samt factoring,
- finansiell leasing,
- tillhandahållande av betaltjänster och annan betalningsrörelse,
- utgivning av elektroniska pengar och relaterad databehandling samt lagring av data på elektroniska medier åt andra företag,
- inkassoverksamhet,
- valutaväxling,

- notariatverksamhet,
- garantiverksamhet,
- handel med värdepapper och annan värdepappersverksamhet,
- förmedling av bostadsaktier, bostadsandelar och bostadsfastigheter i anslutning till bostadssparande.

Med stöd av penningtvättslagen övervakar regionförvaltningsverket också kreditgivare på vilka lagen om registrering av vissa kreditgivare och kreditförmedlare (853/2016) tillämpas när dessa förmedlar person-till-person-lån.

Till tillämpningsområdet för penningtvättslagen räknas inte aktörer som erbjuder förmedling av kredit- eller leasingfinansiering. Om företaget inte själv beviljar finansiering och inte ingår finansieringsavtal med kunden utan snarare fungerar som en plattform för jämförelse av olika finansieringsprodukter, uppfyller verksamheten inte definitionen av tillhandahållande av finansiella tjänster och hör således inte till penningtvättslagens tillämpningsområde.

Ett företag som tillhandahåller fakturerings-tjänster betraktas som en tillhandahållare av finansiella tjänster, om fakturerings-tjänsten innehåller ett kredit-/finansieringselement och därmed förknippad kreditförlustrisk för tjänsteleverantören.

Penningtvättslagen tillämpas också på finska filialer till företag som erbjuder finansiella tjänster i ett annat EES-land.

Dessa sektorspecifika anvisningar gäller olika företag som erbjuder finansiering. För de valutaväxlare som omfattas av definitionen av tillhandahållare av finansiella tjänster har en separat sektorspecifik bilaga upprättats på grund av dess särdrag.

Riskerna för penningtvätt och finansiering av terrorism i anslutning till tillhandahållare av finansiella tjänster

Användning av kontanter, överföring av medel eller betalningsförmedling kan klassificeras som betydande risker för penningtvätt på grund av verksamhetens enkelhet, säkerhet och snabbhet, och dessa transaktioner kräver inte förhandsplanering eller sakkunskap. Utgångspunkten är att risken för penningtvätt är hög i produkter och tjänster som gör det möjligt att flytta medel från en plats till en annan eller från en person till en annan nästan i realtid. Utbudet av finansiella tjänster har i stor utsträckning flyttats till nätet, vilket för sin del har ökat riskerna för penningtvätt och finansiering av terrorism i och med att tjänsterna och kundidentifieringen till fullo sker på distans.

Registret för övervakning av penningtvätt

Utgångspunkten är att företag som tillhandahåller finansiella tjänster ska söka sig till registret för övervakning av penningtvätt. Definitionen av tillhandahållare av finansiella tjänster omfattar dock även konsumentkreditgivare och utövare av

indrivningsverksamhet, som ska registrera sig i sina egna register för näringsstillsynen. Eftersom alla rapporteringsskyldiga som omfattas av regionförvaltningsverkets tillsynsansvar ska vara registrerade i endast ett tillsynsregister, behöver de ovan nämnda aktörerna inte också registrera sig i registret för övervakning av penningtvätt.

Ett företag som tillhandahåller faktureringsfinansiering betraktas som ett företag som tillhandahåller finansiella tjänster och omfattas av registreringskyldigheten på samma sätt som andra företag som tillhandahåller finansiella tjänster. Om företaget däremot köper fakturan för sig själv, är situationen mer mångtydig. I fråga om en fordran som överförs till en ny borgenär och som inte har förfallit till betalning blir det avgörande om det har funnits någon annan grundad anledning för överföringen än att fordran kan drivas in av en ny borgenär. Om kundfordringar har köpts enbart i indrivningssyfte, betraktas företaget som den som bedriver indrivningsverksamheten och då ska företaget registrera sig i indrivningsregistret. En sådan aktör behöver inte registrera sig i registret för övervakning av penningtvätt. Om transaktionen däremot har någon annan grundad anledning, såsom att erbjuda finansiering, och endast en liten del av de finansierade kundfordringarna går vidare till indrivning, är det inte fråga om en indrivningsåtgärd och således ska företaget inte registrera sig i indrivningsregistret. I det fallet betraktas verksamheten som tillhandahållande av finansiella tjänster och aktören ska registrera sig i registret för övervakning av penningtvätt.

Ansökan om registrering i registret görs med en elektronisk blankett i regionsförvaltningsverkets e-tjänst.

12.3. Valutaväxlingsföretag

Valutaväxlingsföretag som rapporteringsskyldiga

Enligt 1 kap. 2 § 1 mom. 14 punkten i penningtvättslagen tillämpas lagen på företag som tillhandahåller finansiella tjänster. Med företag som tillhandahåller finansiella tjänster avses enligt penningtvättslagen företag som bedriver en eller flera i 5 kap. 1 § 1 mom. 2-11, 13 och 14 punkten i kreditinstitutslagen avsedda verksamheter samt filialer till företag som tillhandahåller finansiella tjänster i Finland. Valutaväxling har listats i 5 kap. 1 § 1 mom. 8 punkten i kreditinstitutslagen.

Risker för penningtvätt och finansiering av terrorism i anslutning till valutaväxlingsföretag

Valutaväxling kan i princip anses vara en riskfylld bransch i fråga om penningtvätt och finansiering av terrorism. I affärsverksamhet som är förknippad med riklig användning av kontanter ingår alltid en betydande risk för penningtvätt. Vid växlingskontor består tjänsterna i allmänhet endast av händelser av engångskaraktär, vilket gör det svårare att följa upp kundförhållandet. Användning av kontanter gör det möjligt att snabbt och enkelt omvandla de medel som anskaffats genom brott på sådant sätt att tillgångarnas ursprung och identitet oftast hålls hemliga.

Tvivelaktiga transaktioner och uppföljning av kundförhållandet

När det gäller valutaväxlare är det ofta omöjligt att följa upp kundförhållandet under en längre tid på grund av att kundförhållandet är av engångsnatur, eller så är det fråga om en slumpmässig kund som endast sporadiskt växlar valuta. I dessa situationer kan uppföljningen av kundförhållandet inte ordnas på samma sätt som för en fast kund, men även för slumpmässiga kunder är valutaväxlaren skyldig att vidta ovan beskrivna identifieringsåtgärder samt fästa uppmärksamhet vid tvivelaktiga transaktioner som eventuellt tyder på penningtvätt eller finansiering av terrorism och som till sin struktur eller storlek eller i fråga om den rapporteringsskyldiges storlek eller verksamhetsställe avviker från det normala.

Registret för övervakning av penningtvätt

Valutaväxlare är skyldiga att registrera sig i regionförvaltningsverkets register för övervakning av penningtvätt. Till processen för registrering av valutaväxlare hör en utredning av ansvarspersonernas tillförlitlighet. Ansökan om registrering i registret görs med en elektronisk blankett i regionsförvaltningsverkets e-tjänst.

12.4. Tillhandahållare av företagskonsultationer och sidotjänster till investeringstjänster

Enligt 1 kap. 2 § 1 mom. 16 punkten i penningtvättslagen tillämpas lagen på företag som tillhandahåller tjänster enligt 2 kap. 3 § 1 mom. 1-8 punkten i lagen om investeringstjänster (747/2012). Dessa tjänster är:

- beviljande av krediter och annan finansiering i samband med investeringstjänster,
- rådgivning om kapitalstruktur, företagsstrategi och andra frågor som har samband med dessa samt rådgivning och tjänster som gäller fusioner, företagsförvärv och andra omstruktureringar,
- valutatjänster i samband med investeringstjänster,
- produktion och tillhandahållande av investerings- och finansanalyser samt andra motsvarande former av allmänna rekommendationer om handel med finansiella instrument,
- tillhandahållande av tjänster som anknyter till garantiverksamhet för finansiella instrument,
- tillhandahållande av investeringstjänster med sådana underliggande tillgångar till derivatinstrument som inte är finansiella instrument,
- tillhandahållande av förvaring och administration av finansiella instrument för kunders räkning.

Regionförvaltningsverket övervakar att skyldigheterna enligt penningtvättslagen iakttas i fråga om de ovan nämnda aktörer som inte övervakas av Finansinspektionen.

Registret för övervakning av penningtvätt

Tillhandahållare av företagskonsultationer och sidotjänster till investeringstjänster är skyldiga att registrera sig i regionförvaltningsverkets register för övervakning av penningtvätt. Ansökan om registrering i registret görs med en elektronisk blankett i regionsförvaltningsverkets e-tjänst.

12.5. Pantlåneinrättningar

Pantlåneinrättningar som rapporteringsskyldiga

Enligt 1 kap. 2 § 1 mom. 17 punkten i penningtvättslagen tillämpas den på pantlåneinrättningar enligt lagen om pantlåneinrättningar (1353/1992). En pantlåneinrättning är ett aktiebolag som har bildats för att bedriva pantlånerörelse och som har fått koncession av regionförvaltningsverket. Med pantlånerörelse avses utgivande av penninglån till fysiska personer mot pant i lös egendom. Utöver att ge penninglån kan pantlåneinrättningen sälja panter, om panter inte löses ut senast den dag då lånet förfaller till betalning. Pantlåneinrättningen ska sälja panten på offentlig auktion, där också pantlåneinrättningen får själv köpa panten och sälja de varor som den skaffat på detta sätt.

Riskerna för penningtvätt och finansiering av terrorism i anslutning till pantlåneinrättningar

Som exempel på riskfaktorer i anslutning till pantlåneinrättningar kan nämnas bland annat utmaningarna med att reda ut ägandet eller ursprunget till den egendom som pantsätts samt kundförhållanden av engångskaraktär. Även användningen av kontanter ökar risken för penningtvätt i anslutning till affärsverksamheten. Användning av kontanter gör det möjligt att snabbt och enkelt omvandla de medel som anskaffats genom brott så att tillgångarnas ursprung och identitet oftast hålls hemliga. Man kan sträva efter att flytta kontanter bland annat via inofficiella penningförmedlingskanaler och kontantintensiv affärsverksamhet till laglig cirkulation.

Kundidentifiering och kontroll av kundens identitet

I pantlåneverksamheten uppstår ett kundförhållande när ett låneavtal ingås med kunden. Även i samband med inlösning av en pant ska kunden identifieras och identiteten kontrolleras.

Vid försäljning av varor och vid auktion av inlösta panter ska identifierings- och kontrollåtgärder alltid vidtas när det är fråga om betalningen eller flera med varandra sammanhängande betalningar sammanlagt uppgår till 10 000 euro.

Pantlåneinrättningen ska själv följa med när tröskelvärdet överskrids för en enskild kund eller för sammanhängande transaktioner. Identifieringen ska utföras när den nämnda gränsen uppnås. Vad som avses med sammanhängande betalningar har inte definierats uttömmande. Det har dock syftat till att bekämpa situationer där kunden försöker undvika att styrka sin identitet genom att dela upp de medel som ingår i transaktionen i flera separata transaktioner.

Tvivelaktiga transaktioner och uppföljning av kundrelationen

I fråga om pantlåneinrättningar är det möjligt att följa kundförhållandena under en längre tid, i synnerhet i pantlåneinrättningar som har fasta kunder och där uppgifterna om pantsättningarna förvaras i kundsystemet. När pantlåneinrättningen känner till kundens typiska beteende kan inrättningen upptäcka avvikande och tvivelaktigt beteende hos kunden. I fråga om sporadiska kunder är det svårare att genomföra uppföljningen, men pantlåneinrättningen är också för sporadiska kunders del skyldig att fästa uppmärksamhet vid tvivelaktiga transaktioner som eventuellt tyder på penningtvätt eller finansiering av terrorism och som till sin struktur eller storlek eller i fråga om den rapporteringsskyldigas storlek eller verksamhetsställe avviker från det normala. Samma förfarande ska tillämpas om transaktionerna inte har något uppenbart ekonomiskt syfte eller inte är förenliga med de uppgifter eller erfarenheter som den rapporteringsskyldiga har om kunden.

Ur pantlåneinrättningens synvinkel kan misstankar om eventuella transaktioner som tyder på penningtvätt eller finansiering av terrorism uppstå till exempel i samband med mottagande av pantsättning. Pantlåneinrättningen ska utreda kundens äganderätt till det föremål eller den egendom som pantsätts för att uppfylla utredningsskyldigheten enligt penningtvättslagen.

När pantlåneinrättningen i enlighet med penningtvättslagen inhämtar uppgifter om tillgångarnas ursprung eller källa, kan en utredning om pantsättares rätt till det föremål eller den egendom som pantsättningen gäller vara till exempel inköpskvitto, registerutdrag, uppbördstillstånd, aktiebrev, disponentintyg eller uppgift ur ett offentligt register. Listan är inte uttömmande.

12.6. Förmedlingsrörelser av fastigheter och hyreslokaler

Förmedlingsrörelserna som rapporteringsskyldiga

Enligt 1 kap. 2 § 1 mom. 18 punkten i penningtvättslagen tillämpas penningtvättslagen på förmedlingsrörelser enligt lagen om fastighetsförmedlingsrörelser och rörelser för förmedling av hyreslägenheter och hyreslokaler (1075/2000). Förmedling utövas bara av sådana enskilda näringsidkare och juridiska personer som är registrerade enligt lagen om förmedlingsrörelse. Förmedlingsrörelserna är rapporteringsskyldiga enligt penningtvättslagen. Det finns många olika aktörer inom förmedlingsbranschen och riskerna med penningtvätt och finansiering av terrorism kan variera stort beroende på bransch eller omfattning.

Kund och identifiering

De egentliga kunderna hos förmedlingsrörelser av fastigheter och hyreslokaler är uppdragsgivarna. Även uppdragsgivarens motpart, i allmänhet köparen eller hyresgästen, anses vara kund hos förmedlingsrörelsen i den mening som avses i penningtvättslagen när denne deltar i en transaktion som utförs på uppdrag av förmedlaren.

Kunden, kundens företrädare och den faktiska förmånstagaren måste identifieras. Identifieringen ska göras separat för varje kund innan kundförhållandet grundas eller transaktionen utförs. Vid fastighetsförmedling innebär detta att uppdragsgivaren ska identifieras när uppdragsavtalet ingås och motparten när anbudet görs, men senast när anbudet har godkänts. Anbudsgivaren ska identifieras om han eller hon betalar handpenningen, även om anbudet inte godkänns.

Förenklat förfarande för kundkontroll

Förenklat förfarande för kundkontroll lämpar sig i regel inte för fastighetsförmedling. Ett förenklat förfarande kan dock användas enligt transaktion eller kund i situationer där risken för penningtvätt och finansiering av terrorism är liten, till exempel i samband med förmedling av en hyreslägenhet. Det väsentliga är att användningen av det förenklade förfarandet har motiverats i den rapporterings-skyldiges egen riskbedömning.

12.7. Indrivningsbyråer

Indrivningsbyråerna som rapporteringsskyldiga

Enligt 1 kap. 2 § 1 mom. 20 punkten i penningtvättslagen tillämpas den på aktörer som bedriver indrivningsverksamhet (nedan indrivningsbyråer) enligt lagen om registrering av aktörer som bedriver indrivningsverksamhet (411/2018).

Med indrivningsverksamhet avses indrivning av fordringar för någon annans räkning samt indrivning av egna fordringar i fall där det är uppenbart att fordringarna har övertagits enbart för indrivning. I regeringens proposition om indrivningslagen (RP 206/2017) konstateras att det i allmänhet är fråga om fordringar som tagits emot i indrivningssyfte när fordringarna har överförts efter att de förfallit till betalning. I fråga om en fordran som överförs till en ny borgenär och som inte har förfallit till betalning är det avgörande om det har funnits någon annan grundad anledning för överföringen än att fordran kan drivas in av en ny borgenär. Till exempel i factoringverksamhet är en överföring av en fakturafordran från borgenären till finansören inte enbart en överföring av fordringar i indrivningssyfte.

Indrivningsverksamhet får bedrivas endast av en sådan enskild näringsidkare eller juridisk person som har registrerats som aktör som bedriver indrivningsverksamhet i regionsförvaltningsverkets indrivningsregister.

Indrivning förutsätter inte registrering i regionförvaltningsverkets indrivningsregister när:

- borgenären driver in egna fordringar
- borgenären driver fordringar eller skulder för en sammanslutning som hör till samma koncern, och aktören som bedriver indrivningsverksamheten har samma fysiska persons bestämmanderätt
- det är fråga om utsökningsindrivning eller indrivning av en fordran i domstol
- indrivningsverksamheten är sporadisk och marknadsförs inte
- dödsboets delägare eller boförvaltaren driver in dödsboets fordringar eller konkursboets boförvaltare driver in konkursboets fordringar
- tillsynen över verksamheten är ordnad på något annat sätt, exempelvis inom kreditinstituts, fond- eller försäkringsbolags verksamhet eller andra som övervakas av Finansinspektionen samt när det gäller advokater.

Det bör observeras att indrivningsverksamhet hör till penningtvättslagens tillämpningsområde också med stöd av 1 kap. 2 § 1 mom. 14 punkten i form av tillhandahållande av finansiella tjänster.

Riskerna för penningtvätt och finansiering av terrorism i anslutning till indrivningsbyråer

Risker med anknytning till penningtvätt inom indrivningsbranschen kan vara till exempel deltagande i internationell indrivning i anslutning till affärsverksamhet samt enskilda och stora indrivningsfordringar. Enskilda snabba indrivningsuppdrag gör det utmanande att följa upp kundens transaktioner. Även oklara och komplicerade fordringar eller betalningsarrangemang kan indikera till exempel ett falskt skuldförhållande eller en ogrundad faktura.

Automatisering av indrivningsverksamheten och de stora kundströmmarna kan bli risker med tanke på uppföljningen av kundens verksamhet, om inte processerna har genomförts väl. Riskfyllda är dessutom återbetalningar från kundreservkontot i anknytning till överbetalningar och inställda transaktioner. Enligt regionalförvaltningsverkets rapport (2020) hade indrivningsbyråerna totalt cirka 36 000 st oriktade betalningar och deras totala summa var vid rapporteringstidpunkten cirka 3,2 miljoner euro.

Vissa indrivningsbyråer kontaktar gäldenären för att återbetala överbetalningen när dennes bankuppgifter inte är kända. Ett tillvägagångssätt som låter förnuftigt kan dock vara en risk för penningtvätt om gäldenären ger en annan persons kontonummer. Eftersom indrivningsbyrån inte kan försäkra sig om vem som äger kontonumret kan återbetalningen gå till något annat än gäldenärens konto. När indrivningsbyrån inte når gäldenären för att betala tillbaka överbetalningen och gäldenärens kontonummer inte är känt hos indrivningsbyrån, är återbetalning av överbetalningen med hjälp av betalningsanvisning ett säkert sätt att få återbetalningen till rätt person.

Flera indrivningsbyråer tillämpar ett förfarande där betalningar med större belopp prioriteras och för dem vidtas mer omfattande och återkommande åtgärder,

vilket kan vara problematiskt. Gälldenären kan betala in medel på kundmedelskontot i flera rater. Ett enskilt belopp väcker inte nödvändigtvis intresse för att kontrollera tillgångarnas ursprung, men flera prestationer kan tillsammans utgöra ett betydande belopp vars ursprung bör utredas. Indrivningsbyråerna måste fästa uppmärksamhet vid situationer där gälldenären betalar medel i flera rater och deras sammanlagda belopp blir betydande.

En faktor som minskar risken för penningtvätt inom indrivningsbranschen är den ringa användningen av kontanter och borgenärskundernas fasta kundförhållanden som gör det lättare att följa upp deras verksamhet.

Kundkontroll

Ett grundläggande förfarande för kundkontroll kan ses som utgångspunkt i indrivningsbyråernas verksamhet. Enskilda kunder eller uppdrag kan emellertid vara förknippade med faktorer som gör att indrivningsbyrån ska följa ett skärpt förfarande för kundkontroll.

Ur penningtvättslagens perspektiv är uppdragsgivaren indrivningsbyråns kund, dvs. borgenären. Uppdragsgivaren ska identifieras och dennes identitet kontrolleras när kundförhållandet bildas. Kunden måste identifieras också om det finns misstanke om att de kontrolleringsuppgifter som tidigare inhämtats om identiteten inte är tillförlitliga eller tillräckliga. Det kan handla om att man till exempel misstänker identitetsstöld eller förfalskad resehandling.

I vissa särskilda situationer har den rapporteringsskyldiga inte ett sådant kundförhållande som avses i penningtvättslagen till en aktör, men aktören är ändå part i transaktionen. Ett exempel på detta är gälldenären, av vilken indrivningsbyrån tar emot betalningar på uppdrag av kunden. Gälldenären ska alltid identifieras om transaktionen verkar tvivelaktig eller om den rapporteringsskyldiga misstänker att de medel som ingår i transaktionerna är kopplade till finansiering av terrorism.

Indrivningsbyrån ska iaktta aktsamhetsplikten enligt god indrivningssed och säkerställa de centrala frågorna som gäller uppdraget även till den del de gäller gälldenären. Indrivningsbyrån är i stor utsträckning beroende av de uppgifter som uppdragsgivaren har lämnat till indrivningsbyrån och därför måste indrivningsbyrån vid mottagandet av indrivningsuppdraget försäkra sig om att man får så noggranna och aktuella uppgifter som möjligt om gälldenären. Om uppgifterna är bristfälliga ska indrivningsbyrån skaffa tillräckliga uppgifter antingen av gälldenären själv, av uppdragsgivaren eller till exempel av en kreditupplysningstjänst eller ett myndighetsregister. Regeringens proposition är inte ovillkorlig i frågan och då kan det också bli fråga om ett annat tillförlitligt sätt att utreda identiteten. Indrivningsbyrån ska åtminstone utreda gälldenärens namn och kontaktuppgifter.

Om indrivningsbyrån däremot köper en fordringsstock till sin egen balansräkning, blir gälldenären direkt kund hos indrivningsbyrån och i detta fall är indrivningsbyrån skyldig att uppfylla bestämmelserna om kundkontroll och kontroll av identiteten i fråga om gälldenären. Gälldenärens kundförhållande med den ur-

sprungliga borgenären upphör och borgenären i fråga kan inte längre skaffa uppgifter om gäldenären på basis av kundförhållandet. I detta fall anses säljaren av fordringsstocken inte vara kund utan avtals- eller affärspartner. Med stöd av 3 kap. 7 § i penningtvättslagen kan skyldigheterna om kundkontroll uppfyllas på den rapporteringsskyldigas vägnar också av någon annan rapporteringsskyldig som avses i 1 kap. 2 § 1 mom. i penningtvättslagen eller en motsvarande aktör som fått koncession eller registrerats i en annan EES-stat (tredje part). Indrivningsbyrån kan alltså utnyttja de identifierings- och kontrolluppgifter om gäldenären som säljaren av fordringsstocken har inhämtat, om säljaren av fordringsstocken har varit rapporteringsskyldig enligt penningtvättslagen. Indrivningsbyrån ansvarar dock själv för att uppgifterna är aktuella och väsentliga. Indrivningsbyrån ansvarar själv i sista hand för att kontrolluppgifterna om kunden är korrekta.

12.8. Företagstjänster

Tillhandahållare av företagstjänster som rapporteringsskyldiga

Enligt 1 kap. 2 § 1 mom. 21 punkten i penningtvättslagen tillämpas lagen på tillhandahållare av företagstjänster. Med tillhandahållare av företagstjänster avses en sammanslutning eller näringsidkare som i form av affärsverksamhet erbjuder en tredje part någon av följande tjänster:

- På uppdrag bildar en sammanslutning. Därför räknas till exempel handel med färdigbolag inte som en företagstjänst. Det är inte heller registreringspliktig verksamhet då man bara hjälper till vid bildande av företag eller annan juridisk person.
- Verkande som bolagsrättsligt ansvarig person, ansvarig bolagsman eller i motsvarande ställning i andra juridiska personer för en tredje person.
- Tillhandahållande av säte, företagsadress, postadress eller andra motsvarande tjänster.
- Verkande i Finland som förvaltare av en i artikel 3.7 d i penningtvättsdirektivet avsedd utländsk klassisk trust eller liknande juridisk konstruktion.
- Verksamhet som skötare av förvaltarregistreringen när skötaren av förvaltarregistreringen har antecknats i aktieägarförteckningen för ett annat än ett offentligt aktiebolag.

Riskerna för penningtvätt och finansiering av terrorism i anslutning till tillhandahållare av företagstjänster

Kunden kan till exempel sträva efter att grunda sådana bords- eller skalbolag som syftar till att komplicera bolagsstrukturerna och täcka de faktiska förmanstagarna.

Eftersom företagstjänster tillhandahålls av aktörer som skiljer sig från varandra, kan riskerna för penningtvätt och finansiering av terrorism variera mycket. Tillhandahållare av företagstjänster kan till exempel vara med i bildandet och förvaltningen av företag. De vanligaste formerna av företagstjänster i Finland är dock grundande av sammanslutningar på uppdrag samt tillhandahållande av adresstjänster.

Registret för övervakning av penningtvätt

Tillhandahållarna av företagstjänster är skyldiga att registrera sig i regionförvaltningsverkets register för övervakning av penningtvätt. Till registreringsprocessen för tillhandahållare av företagstjänster hör en utredning om ansvarspersonernas tillförlitlighet. Ansökan om registrering i registret görs med en elektronisk blankett i regionsförvaltningsverkets e-tjänst.

12.9. Bokförare

Bokförare som rapporteringsskyldiga

Enligt 1 kap. 2 § 1 mom. 23 punkten i penningtvättslagen tillämpas lagen på dem som affärs- eller yrkesmässigt utför bokföringsuppgifter enligt uppdrag. Däremot tillämpas penningtvättslagen inte på personer som är anställda i ett bokföringsskyldigt företag för att sköta bokföringsuppgifter.

Bokförarnas rapporteringsskyldighet grundar sig i första hand på att de som arbetar inom branschen med tanke på sin yrkesskicklighet har förutsättningar att upptäcka avvikande och tvivelaktiga transaktioner.

Regionförvaltningsverket har fått många förfrågningar av bokförare om penningtvättslagens tillämpningsområde. Penningtvättslagen är mycket sträng och det är inte ofta möjligt att avvika från dess tillämpningsområde. I princip gäller penningtvättslagen var och en som erbjuder extern bokföring som affärs- eller yrkesverksamhet. Penningtvättslagen tillämpas också på bokförare som endast sköter en uppgift som hör till en del av bokföringen, exempelvis enbart löneräkning, men som inte erbjuder det så kallade "hela paketet" som bokföringstjänster. Även om en firmaföretagare skulle ansvara för bokföringen i endast ett par företag eller bostadsaktiebolag eller om räkenskapsbyråns omsättning för hela året skulle vara endast några tiotusent eller hundringar, tillämpas penningtvättslagen.

När penningtvättslagen inte tillämpas på en bokförare är det i allmänhet inte fråga om sådan bokföring som enligt lagen erbjuds som affärs- eller yrkesverksamhet. Penningtvättslagen gäller inte lekmanabokförare som sköter till exempel bokföringen i det bostadsaktiebolag där han eller hon äger bostadsaktier. Penningtvättslagen gäller inte heller tjänster där det inte är fråga om egentlig bokföring, utan snarare konsultation. Om tjänsteleverantörens roll närmast är att handleda andra företag och ge råd om hur bokföringen ska skötas, är det inte fråga om sådan bokföring som avses i penningtvättslagen. Utanför tillämpningsområdet avgränsas också situationer där ett företag sköter bokföringen för andra

företag som hör till samma koncern och inte utför annan bokföring för utomstående kunder på uppdrag.

Riskbedömning

En bokförare ska göra en skriftlig riskbedömning som lämpar sig för den egna verksamheten. Eftersom bokförarnas rapporteringsskyldighet framför allt grundar sig på bokförarnas möjlighet att upptäcka tvivelaktiga transaktioner som gjorts av bokföringskunder, avviker bokförarens riskbedömning något från andra rapporteringsskyldigas riskbedömning.

Största delen av de rapporteringsskyldiga omfattas av penningtvättslagen eftersom de kan utnyttjas för penningtvätt eller finansiering av terrorism. Sådana rapporteringsskyldiga ska i sin riskbedömning bedöma de risker som hänför sig till deras egen bransch. I bokförarens riskbedömning granskas däremot inte endast ekonomiförvaltningsområdet, utan bokförarna bedömer framför allt sina egna kunder och riskfaktorer i anslutning till deras verksamhetsområden.

För att riskbedömningen ska kunna fastställas i tillräcklig omfattning och omfattning ska de som tillhandahåller bokföringstjänster beakta verksamhetens karaktär, storlek och omfattning. Dessutom är det motiverat att bokföraren i sin riskbedömning bland annat granskar bokföringskundernas bransch, verksamhetens karaktär, storlek och omfattning.

Kundkontroll

Enligt penningtvättslagen ska rapporteringsskyldiga identifiera sina kunder och kontrollera deras identitet när ett fast kundförhållande etableras. Ett kundförhållande anses vara fast när bokföraren ingår ett uppdragsavtal om skötseln av kundens bokföring.

Skyldigheten att identifiera och kontrollera kundens identitet gäller såväl bokföringsbyråns nya som gamla kunder. Skyldigheterna ska uppfyllas även när bokföraren känner kunden eller dennes företrädare personligen, till exempel på grund av nära vänskaps- eller släktskapsförhållande.

Tvivelaktiga transaktioner och uppföljning av kundrelationen

Med tanke på sin yrkesskicklighet och sina arbetsuppgifter har bokföraren goda möjligheter att följa upp kundens verksamhet. Bokföraren har tillgång till kundens bokföringsmaterial och är väl förtrogen med kundens ekonomiska situation.

Om bokföraren upptäcker en tvivelaktig transaktion ska denne sträva efter att skaffa en tilläggsutredning om transaktionen. Bokföraren kan till exempel be att få se de ursprungliga avtal som bokföringskunden ingått och som den tvivelaktiga transaktionen grundar sig på. Om transaktionen ännu efter inhämtade tilläggsutredningar verkar tvivelaktig eller om man inte får någon förklaring ska bokföraren göra en anmälan om tvivelaktiga transaktioner till centralen för utredning av penningtvätt. Bokföraren har till exempel skäl att göra en anmälan till

centralen vid misstanke om skattekringgående, momsbedrägerier eller grå ekonomi.

Registret för övervakning av penningtvätt

Bokförare är skyldiga att anmäla sig till registret för övervakning av penningtvätt. Registreringsskyldighet föreligger dock inte om bokföraren redan på grund av en annan tjänst som han eller hon tillhandahåller finns i något annat register hos tillsynsmyndigheten. Till exempel behöver en bokföringsbyrå som erbjuder bokföring och revision inte söka sig till regionförvaltningsverkets register för övervakning av penningtvätt om företaget redan hör till Patent- och registerstyrelsens revisorsregister. Inte heller underleverantörer som fakturerar med eget FO-nummer behöver söka sig till registret för övervakning av penningtvätt om uppdraget utförs för moderföretagets räkning och underleverantören inte har egna kunder.

Om bokföraren tillhandahåller flera tjänster som avses i penningtvättslagen ska alla tjänster anges i ansökan. Till exempel ska en bokföringsbyrå som vid sidan av bokföringen erbjuder kunden en administrativ adress för tillhandahållande av handelsregistret söka sig till registret för övervakning av penningtvätt som tillhandahållare av företagstjänster i bisyssla.

De som sköter bokföringstjänster på uppdrag ska göra en ansökan till registret för övervakning av penningtvätt inom 14 dygn från det att verksamheten inleds. Ansökan om registrering i registret görs med en elektronisk blankett i regionförvaltningsverkets e-tjänst. Om bokföraren också erbjuder företagstjänster, ingår i registreringsprocessen även en fullgöranderapport.

12.10. Varuhandlare

Varuhandlare som rapporteringsskyldiga

Enligt penningtvättslagens 1 kap. 2 § 1 mom. 24 punkten tillämpas lagen på dem som affärs- eller yrkesmässigt säljer eller förmedlar varor (nedan varuhandlare), till den del de kontant betalar eller får en betalning eller flera med varandra sammanhängande betalningar som sammanlagt uppgår till minst 10 000 euro. Med kontanter avses fysiska sedlar eller mynt. Bankkortsbetalningar eller kontoöverföringar från ett bankkonto faller utanför den definition av kontanter som avses i penningtvättslagen.

I regeringens proposition om penningtvättslagen (RP 228/2016 rd) konstateras att näringsidkare till vissa delar kan vägra ta emot kontanter, om vägran uppfyller villkoren i kommissionens rekommendation om tillämpningsområdet för och verkningarna av en laglig betalningsmedelsställning för eurosedlar och euromynt (2010/191/EU). Näringsidkaren ska tydligt informera om saken till exempel utanför sin affär. Man kan vägra ta emot kontantbetalningar på över 10 000 euro till exempel med anledning av att det utgör en risk för att bli utsatt för brott om man tar emot stora kontantbelopp. Risken kan bland annat bero på affärslokaler- nas geografiska läge. Även enligt Finlands Banks riktlinjer för kontanttjänster kan

affären på basis av den avtalsfrihet som råder i Finland välja vilka betalningsätt den godkänner, förutsatt att man tydligt meddelar kunderna om saken innan de fattar sitt köpbeslut. Dessutom konstateras det i Konkurrens- och konsumentverkets anvisningar² om kontanter att det i lagen inte finns en sådan bestämmelse enligt vilken betalningen ska godkännas med kontanter. Det bör dock observeras att konsumenten ska informeras separat redan i marknadsföringsskedet, om det i affären inte duger med kontanta pengar för betalning, så att konsumenterna kan beakta detta redan vid valet av inköpsställe.

Begreppet vara och hela varugruppen är ganska omfattande och man kan inte utesluta vissa saker på förhand. Även på EU-nivå³ har man ansett att begreppet vara är lika brett som spektrumet av befintliga varor, förutsatt att varan har ett ekonomiskt värde. Alla sådana aktörer som säljer eller förmedlar varor och tar emot kontantbetalningar på över 10 000 euro anses omfattas av penningtvättslagen. Försäljning av varor ska dock skiljas från försäljning av tjänster som inte omfattas av bestämmelserna om varuhandel i penningtvättslagen.

Med tanke på tillämpningen av lagen har det ingen betydelse hur ofta det i näringsidkarens affärsverksamhet förekommer kontantbetalningar som överstiger tröskelvärdet. Varuhandlarna omfattas av penningtvättslagen genast när de för första gången tar emot 10 000 euro i kontanter som en betalning eller flera med varandra sammanhängande betalningar.

Beloppet för kontantbetalningar som täcks av säljarens hela kundbas är inte heller relevant för tillämpningen av penningtvättslagen. Om kundernas kontantbetalningar inte överstiger 10 000 euro i en betalning eller flera med varandra sammanhängande betalningar, tillämpas inte penningtvättslagen. Till exempel i en situation där varuhandlaren tar emot kontantbetalningar på sammanlagt över 10 000 euro av alla kunder på årsnivå, men enskilda kunders kontantbetalningar är betydligt mindre än detta, omfattas varuhandlaren inte av penningtvättslagen och handlaren behöver inte anmäla sig till registret för övervakning av penningtvätt.

Riskerna för penningtvätt och finansiering av terrorism i anslutning till varuhandlare

Användning av kontanter ökar risken för penningtvätt i anslutning till verksamheten. Användning av kontanter gör det möjligt att snabbt och enkelt omvandla de medel som anskaffats genom brott på sådant sätt att tillgångarnas ursprung och identitet oftast hålls hemliga.

Till varuhandelns verksamhetsområde hör mycket olika varuförmedlare och riskerna för penningtvätt och finansiering av terrorism som riktas mot dem kan variera stort. Vilka förutsättningar olika rapporteringsskyldiga har att upptäcka ovanliga transaktioner beror på branschen och verksamhetens omfattning. Aktörer som hör till varuhandelns verksamhetsområde är till exempel fordonsaffärer,

² <https://www.kkv.fi/sv/information-och-anvisningar/betalning-rakningar-och-indrivning/faktureringsatt/>

³ Europeiska kommissionen: Tillämpningsguide för bestämmelserna om fri rörlighet för varor i fördraget (2010), s. 9 samt EU-domstolens avgörandepaxis.

byggvaruaffärer, affärer som säljer hushållsapparater, klock- och smyckesaffärer, pälshandel samt olika värdevarors rörelser till den del de tar emot kontantbetalningar på över 10 000 euro. Listan är inte uttömmande.

Kundidentifiering och kontroll av kundens identitet

En varuhandlare ska identifiera sin kund och dennes företrädare samt kontrollera dennes identitet i situationer som omfattas av penningtvättslagens tillämpningsområde, dvs. när varor säljs eller förmedlas och varuhandlaren tar emot en kontantbetalning eller flera med varandra sammanhängande betalningar som sammanlagt uppgår till minst 10 000 euro. Även när kunden har till exempel ett inköpskonto i affären, men kunden gör en betalning på över 10 000 euro undantagsvis kontant, ska man vidta identifierings- och kontrollåtgärder enligt penningtvättslagen.

Kunden ska identifieras och identiteten kontrolleras både när det är fråga om en enskild kontantbetalning på över 10 000 euro och när det är fråga om flera med varandra sammanhängande betalningar som sammanlagt uppgår till minst 10 000 euro. Identifieringen ska utföras när den nämnda gränsen uppnås. Vad som avses med prestationer som är kopplade till varandra har inte definierats uttömmande. Det har dock syftat till att bekämpa situationer där kunden försöker undvika att styrka sin identitet genom att dela upp de medel som ingår i transaktionen i flera separata transaktioner. Identifierings- och kontrolleringsåtgärder ska vidtas till exempel när en privatperson köper ett fordon som kostar 10 000 euro kontant. Det kan vara fråga om prestationer som är kopplade till varandra när kunden till exempel köper ett halsband för 5 000 euro och snart återkommer för att köpa en klocka på 5 000 euro i samma affär.

Tvivelaktiga transaktioner och uppföljning av kundförhållandet

I fråga om varuhandlare kan det vara svårare att följa upp kundförhållandet under en längre tid till exempel på grund av försäljning av engångskaraktär eller om det är fråga om en kund som endast sporadiskt köper varor av varuhandlaren. Då kan det vara svårare att upptäcka verksamhet som avviker från det normala. Varuhandlare är dock skyldiga att vidta åtgärder för att identifiera kunden samt fästa uppmärksamhet vid eventuella tvivelaktiga transaktioner som tyder på penningtvätt eller finansiering av terrorism och som till sin struktur eller storlek eller i fråga om den rapporteringsskyldiges storlek eller verksamhetsställe avviker från det normala. Utgångspunkten är att kontantbetalningar på över 10 000 euro idag kan anses vara exceptionella, eftersom användningen av kontanter som betalningsmedel har minskat betydligt under de senaste decennierna. När det gäller kontantbetalningar på över 10 000 euro ska man särskilt noggrant iakttä rapporteringsskyldigheten enligt penningtvättslagen och med låg tröskel anmäla tvivelaktiga transaktioner till CKP:s central för utredning av penningtvätt.

Registret för övervakning av penningtvätt

Varuhandlarna är skyldiga att registrera sig i regionsförvaltningsverkets registret för övervakning av penningtvätt när de tar emot en betalning eller flera med varandra sammanhängande betalningar som sammanlagt uppgår till minst 10 000 euro.

Ett företag eller en enskild näringsidkare måste anmäla sig till registret för övervakning av penningtvätt när företaget eller näringsidkare för första gången tar emot en betalning eller flera med varandra sammanhängande betalningar som sammanlagt uppgår till minst 10 000 euro. Ansökan om registrering i registret görs med en elektronisk blankett i regionsförvaltningsverkets e-tjänst.

12.11. Konsthandlare

Aktörer som säljer eller förmedlar konstverk som rapporteringsskyldiga

Enligt 1 kap. 2 § 1 mom. 25-26 punkten i penningtvättslagen tillämpas lagen på dem som affärs- eller yrkesmässigt säljer eller förmedlar konstverk, till den del de betalar eller får en betalning eller flera med varandra sammanhängande betalningar som sammanlagt uppgår till minst 10 000 euro.⁴ Med tanke på tillämpningen av lagen har det ingen betydelse hur ofta det i näringsidkarens affärsverksamhet förekommer prestationer som överskrider tröskelvärdet, utan aktörer som säljer eller förmedlar konst omfattas av penningtvättslagen genast när de första gången tar emot en betalning eller flera med varandra sammanhängande betalningar som sammanlagt uppgår till minst 10 000 euro. Betalningarna kan vara i vilken form som helst.

Konsthandlare kan vara konstgallerier som säljer, köper eller förmedlar konst som affärs- eller yrkesverksamhet, personer som säljer konst med firmanamn eller via företag, samt antikaffärer och auktionskammare som säljer, köper eller förmedlar konst.

Endast köp av konstföremål och tillhörande betalningar efter den 1 december 2019 omfattas av penningtvättslagens tillämpningsområde. Lagen tillämpas således inte retroaktivt och till exempel avtal som ingåtts eller projekt som inletts innan lagen trätt i kraft omfattas inte av lagens tillämpningsområde.

Penningtvättslagen tillämpas inte på sådana registrerade föreningar vars konstförmedling inte är affärs- eller yrkesverksamhet. Det kan till exempel vara fråga om en allmännyttig förening som inte eftersträvar vinst och som samtidigt har flera uppgifter, av vilka en är galleri- och konstförmedlingsverksamhet. Huruvida en förenings eller motsvarande aktörs verksamhet är affärs- eller yrkesverksamhet avgörs från fall till fall.

---

⁴ Förpliktelserna gäller också aktörer som säljer, förmedlar eller förvarar konst via frihamnar. Frihamnar är en avgränsad del av hamnen, genom vilken varorna behandlas separat i tullhänseende. I Finland finns inga frihamnar.

Försäljningspriset på ett konstföremål avgör om penningtvättslagen tillämpas på verksamheten. Till exempel en konstnär som sporadiskt säljer ett verk som är värt 10 000 euro från sitt eget arbetsrum och vars materialkostnader har varit till exempel 8 000 euro omfattas av penningtvättslagens tillämpningsområde. Å andra sidan, om till exempel beställaren levererar materialet, är det inte en del av verkets total(försäljning)pris.

När ett kommersiellt galleri för en konstnärs räkning sköter ett kundmöte och betalningsrörelsen är galleriet rapporteringsskyldigt när det förmedlar konstföremål. Penningtvättslagen i Finland tillämpas endast på verksamhet som bedrivs i Finland, så i fråga om gallerier utomlands iakttas lagstiftningen i den stat där galleriet är beläget.

Inom penningtvättslagens tillämpningsområde anses inte ingå yrkesexamensstipendium, konstnärlön i arbetsavtalsförhållande eller motsvarande prestation i form av arbetsersättning eller pris för konsttävling. Om det för ett verk, utöver de ovan nämnda, också betalas ett separat försäljningspris på minst 10 000 euro, tillämpas penningtvättslagen på betalningen.

Om konstnären tillverkar och säljer ett konstverk till en offentlig aktör (till exempel staten, en kommun, ett sjukvårdsdistrikt) kan risken för penningtvätt anses vara mindre. För offentlig konst betalas ofta konstnärsarvode eller så genomförs det i form av en procentuell princip. Med offentlig konst avses verk som utförs i ett visst utrymme eller för ett visst utrymme. Det kan vara ett verk som genomförs i många olika former som inte är avsett att säljas vidare, så det har sällan bytesvärde. Den offentliga konsten skiljer sig från den traditionella handeln med lösa konstföremål, där penningtvättsrisken är förknippad med att ett sådant lösöre är lätt flyttbart.

På basis av en konsekvent tolkning av penningtvättslagen omfattas inte heller konstnärlön eller motsvarande prestation i form av arbetsersättning i arbets- eller uppdragsavtalsförhållande för annan konst än offentlig konst av lagens tillämpningsområde.

Vad är ett konstföremål?

Det konstföremål som nämns i lagen omfattar både konstverk, föremål och immateriell konst. Begreppet konstföremål eller konstverk har inte entydigt definierats i någon lag, men definitionen av konstföremål i mervärdesskattelagen kan i detta sammanhang användas som hjälp vid fastställandet av konstföremål. Enligt 79 c § i mervärdesskattelagen avses med konstföremål vissa varor som klassificeras i tulltaxan enligt mervärdesskattelagen. Som konstföremål betraktas traditionellt tavlor, målningar, ritningar, pasteller, grafik, kollage, statyer, skulpturer, glaskonst, handvävda bildvävnader och handgjorda väggkläder. Fotokonst omfattar fotografier tagna av konstnären, tryckta av honom eller under hans tillsyn, signerade och numrerade samt begränsade till 30 exemplar. I mervärdesskattelagen betraktas även immateriell konst, såsom ljuskonst, ljudkonst och konstföreställning som konstföremål. Ett konstföremål ska vara unikt. I vissa fall ska konstföremålet ha tillverkats i färre än åtta exemplar. Kopior som framställts

som massproduktion samt sedvanliga hantverksprodukter av handelsvarunatur betraktas inte som konstföremål.

Riskerna för penningtvätt och finansiering av terrorism i anslutning till aktörer som säljer eller förmedlar konstverk

När det gäller aktörer som säljer och förmedlar konst kan till exempel eventuell användning av kontanter, sporadiska kundrelationer och subjektiviteten i konstens värdebildning utsätta aktörerna i branschen för risker.

Konstföremål säljs och förmedlas av mycket olika aktörer, från privata näringsidkare till gallerier och auktionskammare, och riskerna för penningtvätt och finansiering av terrorism kan variera mycket. Vilka förutsättningar olika rapporteringsskyldiga har att upptäcka ovanliga transaktioner beror på branschen och verksamhetens omfattning.

På basis av de observationer som gjorts under regionförvaltningsverkets tillsyn är konstmarknaden i Finland snäv och de som utövar hobbyverksamhet inom branschen är insatta i den. Försäljning och köp av konst sker huvudsakligen via kända konstgallerier och auktionskammare. I och med de nya teknologierna har det under de senaste åren kommit konstgallerier och auktionskammare som verkar internationellt via webbshoppar till den finländska marknaden. Åtgärderna i anslutning till kundkontroll framhävs i takt med att identifieringen på distans ökar. I och med verksamhetens art, den ömsesidiga kännedomen om verk samma personer inom branschen och kompetent personal har man särskilda förutsättningar att lägga märke till transaktioner som är tvivelaktiga och avviker från det normala.

Kundidentifiering och kontroll av kundens identitet

En aktör som säljer eller förmedlar konst ska identifiera sin kund och dennes företrädare samt kontrollera identiteten i situationer som omfattas av penningtvättslagens tillämpningsområde, dvs. när aktören säljer eller förmedlar konstföremål till den del som det betalas eller tas emot en betalning eller flera med varandra sammanhängande betalningar som sammanlagt uppgår till minst 10 000 euro. Identifieringsskyldigheten ska uppfyllas separat för varje uppdragsgivare och den ska göras innan kundförhållandet etableras eller transaktionen utförs. Även i situationer där en kund som redan är bekant för den rapporteringsskyldiga till exempel har ett inköpskonto i en konströrelse, men kunden undantagsvis gör en betalning på över 10 000 euro, ska identifierings- och kontrollåtgärder enligt penningtvättslagen vidtas.

Kunden ska identifieras och identiteten kontrolleras både när det är fråga om en enskild betalning på över 10 000 euro och när det är fråga om flera med varandra sammanhängande betalningar som sammanlagt uppgår till minst 10 000 euro. Identifieringen ska utföras när den nämnda gränsen uppnås. Vad som avses med sammanhängande betalningar har inte definierats uttömmande. Syftet har dock varit att bekämpa situationer där kunden försöker undvika att styrka sin identitet genom att dela upp de betalningar som ingår i transaktionen i flera

separata transaktioner. Identifierings- och kontrollåtgärder ska vidtas till exempel när en privatperson köper ett konstföremål som kostar minst 10 000 euro oberoende av betalningssätt. Det kan vara fråga om sammanhängande betalningar när kunden köper ett konstföremål för 5 000 euro och återkommer för att köpa ett annat konstföremål för 5 000 euro av samma aktör.

När det gäller offentlig konst kan det räcka med att identifiera den som är kund genom ett enkelt förfarande. Detta innebär att man kan använda sig av ett förenklat förfarande för kundkontroll och att man inte nödvändigtvis behöver skaffa till exempel extra handlingar. Det förenklade förfarandet ska kunna motiveras på grunder som hänför sig till antingen transaktionen eller kunden. Användningen av det ska vara motiverat också i den rapporteringskyldigas riskbedömning.

Tvivelaktiga transaktioner och uppföljning av kundförhållandet

För aktörer som säljer eller förmedlar konst kan det vara svårare att följa upp kundförhållandet under en längre tid om kundförhållandet är av engångsnatur eller om det är fråga om en kund som endast sporadiskt skaffar konstföremål. Även för sporadiska kunder är en aktör som säljer eller förmedlar konst skyldig att vidta åtgärder för att identifiera kunden samt uppmärksamma tvivelaktiga transaktioner som eventuellt tyder på penningtvätt eller finansiering av terrorism och som till sin struktur eller storlek eller i fråga om den rapporteringskyldigas storlek eller verksamhetsställe avviker från det normala. Tvivelaktiga transaktioner ska med låg tröskel anmälas till CKP:s central för utredning av penningtvätt.

Registret för övervakning av penningtvätt

Aktörer som säljer eller förmedlar konstföremål som affärs- eller yrkesverksamhet är skyldiga att registrera sig regionsförvaltningsverkets register för övervakning av penningtvätt, när konstföremål säljs och betalningen erhålls som en betalning eller flera med varandra sammanhängande betalningar som sammanlagt uppgår till minst 10 000 euro. Ansökan om registrering i registret görs med en elektronisk blankett i regionsförvaltningsverkets e-tjänst.

Ett företag eller en enskild näringsidkare måste anmäla sig till registret för övervakning av penningtvätt när företaget eller näringsidkaren för första gången tar emot en betalning eller flera med varandra sammanhängande betalningar som sammanlagt uppgår till minst 10 000 euro. Ansökan om registrering i registret görs med en elektronisk blankett i regionsförvaltningsverkets e-tjänst.

Registreringen medför inga administrativa kostnader utöver registreringsavgiften av engångsnatur. Till exempel i en situation där konstnären under ett år säljer ett konstföremål som är värt minst 10 000 € till samma köpare, men inte säljer ett enda verk under de följande åren, finns konstnären kvar i registret.

Om konstnären dock inte längre utövar verksamhet som omfattas av registreringsskyldigheten, ska han eller hon göra en anmälan om saken till Regionförvaltningsverket i Södra Finland, varefter han eller hon avförs ur registret för övervakning av penningtvätt.

13. Ytterligare uppgifter

[Utarbetningen av rapporteringsskyldigas riskbedömning - anvisning](#)

[Rapportering om tvivelaktig transaktion - anvisning](#)

[Regionförvaltningsverkets webbplats för tillsyn över lagen om penningtvätt](#)

[Penningtvätt.fi - Förhindra penningtvätt och finansiering av terrorism](#)

[Regionförvaltningens e-tjänst - Ansökan till registret för övervakning av penningtvätt](#)

**Regionförvaltningsverket i Södra
Finland**